

รายงานการวิจัย

การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว

อย่างมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

The Development of Welfare for People who have Problems's
Participation in Children and Family Shelter.

: A Case Study of Children and Family Shelter in Phetchabun.

นนทชา ชัยทวิชธานันท์และคณะ

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2557

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว

อย่างมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

The Development of Welfare for People who have Problems's
Participation in Children and Family Shelter.

: A Case Study of Children and Family Shelter in Phetchabun.

นนทชา ชัยทวีชานันท์

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ณัฐพล ชัยทวีชานันท์

สาขาวิชาเอกเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

ทุนอุดหนุนโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2557

ชื่องานวิจัย	การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์
	The Development of Welfare for People who have Problems' s Participation in Children and Family Shelter : A Case Study of Children and Family Shelter in Phetchabun.
ผู้วิจัย	นนทชา ชัยทวิชานันท์
สาขาวิชา	การพัฒนาสังคม
คณะ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ร่วมวิจัย	ณัฐพล ชัยทวิชานันท์
สาขาวิชา	เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม
คณะ	เทคโนโลยีการเกษตร
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปี 2557

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว และแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วมในด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นกับผู้ประสบปัญหาสังคม 2) ด้านการให้ความคุ้มครอง ป้องกัน พื้นฟูผู้ประสบปัญหาเพื่อส่งต่อหรือกลับคืนสู่สังคม 3) ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ได้แก่ ประเด็นเรื่องสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย กระบวนการยุติธรรม และบริการทั่วไป ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คือ เจ้าหน้าที่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนในการจัดสนทนากลุ่มกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยครั้งนี้สถานการณ์การจัดสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัว เป็นสถานแรกรับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นสถานพักพิงชั่วคราวตามกฎหมาย 3

ฉบับ ได้แก่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 จัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้ประสบปัญหาสังคมทุกประเภท ทั้งนี้บ้านพักเด็กและครอบครัวได้มีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาโดยครอบคลุมหน้าที่ในการดำเนินงานใน 5 ด้าน ส่วนแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวแบ่งการดูแลออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นกับผู้ประสบปัญหาทางสังคม พบว่า มีการบรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับ ผู้เดือดร้อน ได้ดำเนินการให้ที่พักพิง อาหารและเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน และพิจารณาการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาในด้านอื่นๆ 2) ด้านการให้ความคุ้มครอง ป้องกัน พิณผู้ประสบปัญหา โดยวิธีการพิณผู้ได้แก่ การให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ในสภาพแวดล้อมของความรักและการยอมรับ พบว่าวิธีการนี้ทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการในบ้านพักเด็กและครอบครัวนั้นมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น มีการกล้าแสดงออก กล้าเข้าสังคม 3) ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน โดยได้มีแนวทางการจัดสวัสดิการในด้านการบริการทั่วไปของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์คาดว่าจะได้รับการพัฒนาในเรื่องการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบปัญหาที่ติดต่อเข้ามาขอความช่วยเหลือกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น รวมไปถึงการให้เงินสงเคราะห์กับผู้ประสบปัญหา และการส่งผู้ประสบปัญหากับภูมิลำเนา ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์จะพัฒนาการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบปัญหาให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาสวัสดิการ, บ้านพักเด็กและครอบครัว, ผู้ประสบปัญหา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่สนับสนุนเงินทุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน สวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ให้ความช่วยเหลือการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ให้คำปรึกษาและครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ

ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นนทชา ชัยพิชานันท์และคณะ

9 กันยายน 2557

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	
กิตติกรรมประกาศ	
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	3
3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
4. ขอบเขตของการวิจัย	3
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1. แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคม	5
2. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน	11
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	15
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
5. กรอบแนวคิด	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	26
1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	26
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	26
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการวิจัย	28
1. สถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว	28
2. แนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว อย่างมีส่วนร่วม	41
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
1. สรุปผลการวิจัย	45
2. อภิปรายผล	56
3. ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	60
ภาคผนวก ก. รูปภาพบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์	61
ภาคผนวก ข. บรรยากาศการสัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม	63
ภาคผนวก ค. แนวคำถาม	65

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สถิติผู้ใช้บริการที่เข้ารับการอุปการะ ประจำปีงบประมาณ 2555 ระหว่างเดือน ตุลาคม 2554 – กันยายน 2555	35
ตารางที่ 2 สถิติการให้บริการของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2556	37
ตารางที่ 3 สถิติผู้ใช้บริการที่เข้ารับการอุปการะ ตั้งแต่ปี 2553 – 2555 โดยแยก ตามสภาพปัญหา	38

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย	25
ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหาร	32
ภาพที่ 3 แผนภูมิจำแนกตามสภาพปัญหา	36
ภาพที่ 4 แผนภูมิจำแนกตามเพศ	37
ภาพที่ 5 กราฟแสดงสถิติผู้ใช้บริการที่เข้ารับอุปการะ	39
ภาพที่ 6 กระบวนการดำเนินงานของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์	40
ภาพที่ 7 ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการให้ความคุ้มครอง	47

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมประเพณีค่านิยมอันดีงามของไทย ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคม ในปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนและทวีความรุนแรงขึ้นจนยากแก่การเยียวยา ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเด็กและครอบครัวเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สืบเนื่องมาจากความไม่สอดคล้องกันของปริมาณปัญหาที่เกิดขึ้นกับจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ด้านเด็กและครอบครัวรวมถึงความจำกัดของหน่วยงานที่ให้บริการด้านสวัสดิการเด็กและครอบครัว ซึ่งมีขนาดเล็กไม่ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ทำให้ไม่สามารถแก้ไขพื้นฐานของเด็กและครอบครัวได้อย่างครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตระหนักถึงปัญหาของสังคมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและครอบครัว ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้เด็กและครอบครัวถูกกระทำทารุณ ถูกบังคับ ค้ำประเวณีและกักขังหน่วงเหนี่ยว ถูกบังคับใช้แรงงาน ตลอดจนหาประโยชน์โดยมิชอบจากสตรีรวมถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม กลุ่มคนขายขบถแล้วแต่ตกเป็นเหยื่อหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในสถานการณ์สังคมยุคปัจจุบัน (www.satunshelter.com, 18 ก.ค. 2555)

จากสภาพปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่าผู้ประสบปัญหาจากทางสังคมในหลากหลายสาเหตุต่างกัน ทั้ง ด้านความรุนแรง การถูกทอดทิ้ง ปัญหาสุขภาพ ที่อยู่อาศัย ฯ ผู้ประสบปัญหาเหล่านี้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาสใน สังคม หน่วยงานภาครัฐจึงมีส่วนให้ความช่วยเหลือด้านการจัดสวัสดิการ โดยการจัดบ้านพักเด็กและครอบครัวกระจาย ตามจังหวัดต่างๆ รวมถึงจังหวัดเพชรบูรณ์ด้วย

บ้านพักเด็กและครอบครัว จึงเป็นบริการทางสังคมในรูปแบบหนึ่งซึ่งให้บริการเฉพาะหน้าเบื้องต้นแก่กลุ่มคนที่ประสบปัญหาวิกฤตในชีวิตและไม่สามารถอยู่ในครอบครัวหรือชุมชนได้หรือสถาบันครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ให้การอุปการะ ค้ำครองสวัสดิภาพได้ จึงต้องหาที่พักพิงกาย ใจ ให้สามารถคิดหรือแสวงหาทางออกเพื่อให้มีเรี่ยวแรงเพียงพอที่จะกลับไปต่อสู้กับปัญหาชีวิตดังกล่าวได้ และกลับคืนสู่ครอบครัวชุมชนได้อย่างเข้มแข็งเพียงพอ ภายใต้การจัดบริการด้านปัจจัยสี่รวมถึงกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์การให้คำแนะนำปรึกษาของนักสังคมสงเคราะห์และ นักจิตวิทยา และกิจกรรมบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาของแต่ละบุคคล (www.plshelter.in.th, 18 ก.ค. 2555) บ้านพักเด็กและครอบครัวมีหน้าที่จัดสวัสดิการจากภาครัฐให้ต่อผู้ประสบปัญหาหลากหลายด้านทั้งด้านที่อยู่อาศัย ฝึกอาชีพ สุขภาพอนามัย ฯลฯ ส่วนใหญ่แล้วกลุ่ม

คนที่อาศัยอยู่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวนั้นเป็นเด็ก เยาวชน สตรีผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม การจัดสวัสดิการที่สำคัญภายในบ้านพักเด็กและครอบครัว จึงต้องให้สถานที่พักพิงชั่วคราวสำหรับกลุ่มเป้าหมายให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้การคุ้มครอง ฟ้นฟูเยียวยา รวมถึง ให้คำแนะนำในเรื่องที่ประสบปัญหา

ทั้งนี้การจัดตั้งหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ของประชาชนในพื้นที่ซึ่งปัญหาใหญ่อาจสืบเนื่องมาจากการที่สถานบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญในการหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนในครอบครัวเกิดความอ่อนแอลง ดังนั้นการที่รากฐานหลักไม่มั่นคง จึงทำให้ส่งผลกระทบออกสู่คนภายนอกหรือสังคมนั่นเอง เช่น เกิดปัญหาการลักลอบค้ามนุษย์ล่วงละเมิดทางเพศ เกิดปัญหา การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวสูญหาย เด็ก ผู้สูงอายุผู้พิการถูกทอดทิ้ง ขอดทาน เร่รอนไร้ที่พึ่งไม่มีที่อยู่อาศัย และปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งจัดได้ว่าเป็นปัญหาทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมเดียวกัน ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำ ตลอดจนประเทศชาติขาดเสถียรภาพ และชะลอการเติบโต(www.phetchabunshelter.go.th, 18 ก.ค. 2555)

นอกจากนั้นบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์ ถือเป็นหน่วยงานที่ให้บริการที่พักฉุกเฉิน สำหรับเด็ก เยาวชน สตรีและบุคคลในครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน โดยให้บริการด้านปัจจัย 4 ได้แก่ ที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมถึงการติดต่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการรักษาพยาบาล และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาให้คำแนะนำปรึกษา ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองฟ้นฟู ปรับสภาพการกระบวนกรวิชาชีพ และมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้เด็กและครอบครัวผ่านพ้นวิกฤตในระยะเบื้องต้นก่อนพิจารณาส่งต่อ หรือช่วยเหลือตามความเหมาะสม หรือกลับคืนสู่ครอบครัวได้ตามปกติ และบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์นี้ เป็นองค์กรหลักในการจัดสวัสดิการสังคม แก่กลุ่มเป้าหมายให้ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ฟ้นฟู พัฒนา และป้องกัน ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดสวัสดิการนั้น

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้ประสบปัญหา ในบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาว่าสวัสดิการต่างๆ นั้นมีการช่วยเหลือ ความคุ้มครองในด้านใดบ้าง และสวัสดิการดังกล่าวได้มาจากหน่วยงานที่ใด รวมทั้งสวัสดิการดังกล่าวที่ได้จากส่วนต่างๆ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือคุ้มครองแก่บุคคลที่อยู่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวมากน้อยเพียงใด โดยงานวิจัยนี้ต้องการมุ่งเน้นการหาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดทิศทางหรือรูปแบบในการจัดสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว

1.2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.2 ทำให้ทราบข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม

1.3.3 ผลการวิจัยนำไปสู่การแก้ไขและการพัฒนาของหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัว

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประเด็นสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว และแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วมในດ้านดังต่อไปนี้

- ด้านการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นกับผู้ประสบปัญหาสังคม
- ด้านการให้ความคุ้มครอง ป้องกัน พื้นฟูผู้ประสบปัญหาเพื่อส่งต่อหรือกลับคืนสู่สังคม
- ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ได้แก่

ประเด็นเรื่องสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย กระบวนการยุติธรรม และบริการทั่วไป

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ศึกษาในหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยนี้มีศัพท์สำคัญที่ต้องการให้ความหมายเพื่อความเข้าใจตรงกัน ดังต่อไปนี้

สวัสดิการ หมายถึง การบริการทางด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านการบริการทั่วไป ให้แก่ผู้ประสบปัญหาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

แนวทางการจัดสวัสดิการ หมายถึง วิธีการหรือหนทางในการจัดสวัสดิการของบ้านพักเด็ก และครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ประสบปัญหาในสวัสดิการทางด้าน สุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านการบริการทางสังคมให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้ประสบปัญหา หมายถึง บุคคลที่ถูกกระทำจากทางสังคม ครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด เช่น เด็กพลัดหลง เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทารุณกรรม สตรีถูกทารุณ สตรีถูกข่มขืน คนพิการ ผู้มีฐานะยากจน ฯลฯ ที่ประสบปัญหาและถูกนำตัวมาเพื่อจัดหาที่อยู่ และให้ความช่วยเหลือในบ้านพักเด็กและ ครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

บ้านพักเด็กและครอบครัว หมายถึง สถานที่พักพิงชั่วคราว ช่วยเหลือคุ้มครองด้านสวัสดิภาพ ฟื้นฟูเยียวยากลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคมต่างๆ เช่น เด็กพลัดหลง เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทารุณกรรม สตรีที่ถูกทารุณ สตรีถูกข่มขืน คนพิการ ผู้มีฐานะยากจน ฯลฯ ในจังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคม
2. แนวคิดสิทธิมนุษยชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคม

2.1.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม

การทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “สวัสดิการสังคม” (Social welfare) เป็นปัญหาความสับสนและยากที่กำหนดความหมายให้ตรงกัน แม้จะมีการสื่อความหมายโดยรวมๆ ของคำว่า “สวัสดิการสังคม” แต่จะกำหนดความหมายออกมาอย่างชัดเจน ยังเป็นการยากในการปฏิบัติ ในหมู่นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศก็นิยามและจำแนกไว้อย่างแตกต่างกัน แต่ละประเทศใช้ศัพท์ทางวิชาการ (Technical term) ที่ไม่เหมือนกัน

ไวไลจันท์ ฤกษ์ณฤทธิ (2529) ได้ให้ความหมายคำว่า “สวัสดิการสังคม” เป็นระเบียบนโยบายผลประโยชน์ และบริการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการจัดบริการต่างๆ เป็นไปโดยสอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม เป็นที่ยอมรับกันว่า สวัสดิการสังคมเป็นบริการพื้นฐานที่มีความสำคัญ ทำให้เกิดการเปลี่ยนที่รวดเร็วและถาวร เปลี่ยนแปลงจากสถานะที่เคยยากลำบากไปสู่สิ่งที่คาดหวังว่าดีกว่ารวมไปถึงความสมบูรณ์ในที่สุด

วิจิตร ระวิวงศ์ (2532) ได้ให้ความหมายของสวัสดิการสังคม หมายถึง กิจกรรมที่รัฐบาลและเอกชนทุกระดับจัดให้มีขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อประกันความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนโดยอาศัยผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้จากหลายสาขา โดยเฉพาะแต่นักสังคมสงเคราะห์เท่านั้นทั้งนี้ จุดศูนย์กลางของงานสวัสดิการสังคม คือ ประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและมีหลักประกัน งานสวัสดิการสังคมไม่เพียงแต่จะช่วย หรือแก้ไขปัญหาแก่บุคคลที่ประสบความเดือดร้อนเท่านั้น แต่ยังกินความรวมถึงมาตรการป้องกัน และส่งเสริมสวัสดิการสังคมให้ดีขึ้นด้วย ประการที่สำคัญ สวัสดิการสังคมถือเป็นส่วนหนึ่งของงานพัฒนาสังคม

นอกจากนี้ วิจิตร ระวิวงศ์ (2532) ยังให้ความเห็นว่า สวัสดิการสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมในฐานะที่เป็นเป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาสังคม ดังนั้นสวัสดิการสังคมยังอาจ หมายถึง การกำหนดนโยบายสังคมโดยรัฐที่มีผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การประกันสังคม (2) การประชาสงเคราะห์ และ (3) บริการสังคม

พุนพร ศรีสะอาด (2534) ได้ให้ความหมายว่า “สวัสดิการสังคม” เป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งในสังคมในขณะที่สังคมมักจะประกอบด้วยอย่างน้อย 5 สถาบันหลัก ได้แก่ (1) สถาบันครอบครัว (2) สถาบันการศึกษา (3) สถาบันศาสนา (4) สถาบันการเมือง และ (5) สถาบันเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคมนับเป็นสถาบันที่มีหน้าที่อย่างสำคัญเด่นชัดในสังคม และมีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับสถาบันข้างต้น

พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์ (2536) ได้ให้ความหมายคำว่า “สวัสดิการสังคม” ว่าเป็นความพยายามส่งเสริมให้ประชาชนมีมาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานที่มั่นคง โดยครอบคลุมการบริการกับบุคคลและชุมชนในลักษณะการพัฒนาสังคม และการเสริมสร้างให้บุคคลสามารถเผชิญกับสภาพปัญหาทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการพยายามขจัดสภาวะที่พึ่งตนเองไม่ได้ของประชาชนให้หมดไป

วันทนี วาสิกะสิน (2536) ได้ให้ความหมายว่า สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม เพราะ คำว่า สวัสดิการหรือสวัสดิภาพมีความหมายในแง่การกินดีอยู่ดี (Social well-being) ของทุกคนไม่เฉพาะผู้ยากไร้เท่านั้นคนทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ ตามปณิญาสาขององค์การสหประชาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชนกำหนดว่า คนทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนอง ในความต้องการขั้นพื้นฐานอันเป็นสิทธิที่ทุกคนจะต้องได้รับ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดบริการต่างๆ ไว้ให้และความต้องการขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชน โดยจัดให้ประชาชนได้มีงานทำเพื่อมีงานทำเพื่อมีเงินสำหรับซื้อเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคในปัจจัยขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชน โดยจัดให้ประชาชนได้มีงานทำเพื่อมีเงินสำหรับซื้อเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค จัดให้มีสถานภาพพยาบาลสำหรับประชาชนเมื่อเจ็บป่วย ไม่ว่าประชาชนคนนั้นจะอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่หรือในชนบทที่ห่างไกล

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของคำว่า สวัสดิการสังคม หมายความว่า สวัสดิการสังคมจึงควรได้รับการพิจารณาในความหมายที่กว้าง โดยสะท้อนให้เห็นความพยายามในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน บางแห่ง คำว่า “สวัสดิการสังคม” ถูกนำมาอธิบายสถานะหรือสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน “สวัสดิการสังคม” อาจสื่อได้ทั้งความหมายที่เป็นสภาวะและความหมายที่เป็นนโยบาย โครงการกิจกรรมหรือการบริการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนผู้ที่สมควรได้รับ “สวัสดิการสังคม” มิได้หมายถึงเฉพาะแต่คนยากจนเท่านั้น แต่จะหมายถึง คนที่ไม่ยากจนแต่มีปัญหาความเดือดร้อนด้วย สวัสดิการสังคมต้องเป็นสิ่งที่ให้กับทุกคนที่สมควรจะได้รับ

2.1.2 องค์ประกอบของสวัสดิการสังคม

พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์ (2536) กล่าวไว้ว่า การจำแนกสวัสดิการสังคมมีความแตกต่างกันอย่างมาก การกำหนดองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมเท่าที่พบมีอยู่ด้วยกันสองแบบ คือ (1) กำหนดตามความหมายที่เป็น “สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม” หรือ “สวัสดิภาพสังคม” อันเป็นความหมายกว้าง และ (2) กำหนดตามความหมายที่เป็นกิจกรรม โครงการหรือบริการที่มีความหมายแคบกว่าความหมายแรก ซึ่งมักจะกำหนดตามพระราชบัญญัติความมั่นคงทางสังคมของประเทศสหรัฐอเมริกา

ดังนั้น องค์ประกอบของสวัสดิการสังคมตามความหมายแรก หรือความหมายกว้างจะประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ 7 ประการ ประชาชนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีได้จะต้องคำนึงปัจจัยเหล่านี้คือ (กรมประชาสงเคราะห์, 2536)

1. การศึกษา (Education)
2. สุขภาพอนามัย (Health)
3. ที่อยู่อาศัย (Housing)
4. การทำงานและการมีรายได้ (Employment and income maintenance)
5. ความมั่นคงทางสังคม (Social security)
6. บริการทางสังคม (General social services)
7. นันทนาการ (Recreation)

อย่างไรก็ตามการจำแนกองค์ประกอบของสวัสดิการสังคม ยังมีความแตกต่างกันในเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องในหลายแห่ง เช่น มีผู้นิยามจำแนกงานสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติความมั่นคงทางสังคมทางสังคมสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การประกันสังคม (Social insurance)
2. การสงเคราะห์ประชาชน (Public assistance)
3. การบริการสังคม (Social services)

2.1.3 รูปแบบของสวัสดิการสังคม

มาริสา ภูเพ็ชร (2527) ให้ความคิดเห็นว่า “สวัสดิการ” นั้นเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก โดยกินความหมายตั้งแต่มาตรการภาษีอากร การให้ผลตอบแทนในอาชีพต่างๆ มาตรการด้านการเงิน คลังอื่นๆตลอดจนการให้บริการแก่ประชาชน และการแทรกแซงของรัฐในกรณีต่างๆ อย่างไรก็ตาม ทิตมัสส์ ได้แบ่งรูปแบบของสวัสดิการสังคมไว้แบบกว้างๆ 3 แบบ ได้แก่

1. รูปแบบ “ส่วนที่เหลือ” หรือ แบบ “เก็บตก” (Residual Model of Welfare)
2. รูปแบบ “สัมฤทธิ์ทางอุตสาหกรรม” (Industrial Achievement Performance หรือ Handmaiden Model)
3. รูปแบบ “สถาบัน” (Institution Redistributive Model)

1. รูปแบบ “ส่วนที่เหลือ” หรือ แบบ “เก็บตก” ได้แก่ การจัดสวัสดิการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า บุคคลทางสังคมจะได้รับการตอบสนองความต้องการโดยแหล่งตอบสนองความต้องการทางสังคมที่สำคัญสองแหล่ง คือ ตลาดครอบครัว รูปแบบการจัดการสวัสดิการแบบนี้ จะปล่อยให้ประชาชนทั่วไปที่ประสบปัญหาเดือดร้อนหรือมีความต้องการทางสังคมช่วยตนเองเป็นส่วนใหญ่โดยประชาชนจะหันเข้าไปหาแหล่งทรัพยากรของตนเอง ด้วยการใช้จ่ายรายได้หรือออมที่มีอยู่ซื้อหาบริการทางสังคมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการและปัญหาของตนเอง หากไม่สามารถซื้อหาบริการ ก็จะหันเข้าหาครอบครัวหรือญาติมิตร บุคคลที่ประสบปัญหาอย่างหนักเป็นพิเศษหรือประสบภัยพิบัติ อาทิ อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย หรือ ทุพภิกขภัยต่างๆ เท่านั้น ที่สถาบันสวัสดิการทางสังคมของรัฐบาลจะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือเป็นครั้งคราวไป (ยุพา วงศ์ไชย, 2536)

การจัดการสวัสดิการสังคมแบบนี้เท่ากับเป็นการจัดการสวัสดิการให้กับประชาชนเฉพาะในส่วนที่เหลือ (Residual) จากประชาชนที่มีอำนาจซื้อหาบริการในตลาดของระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมให้กลไกตลาดทำหน้าที่โดยรัฐเข้าแทรกแซงอย่างน้อยที่สุด มองในอีกด้านหนึ่ง การจัดการสวัสดิการแบบนี้มักเป็นการรอให้ปัญหาเกิดขึ้นก่อน แล้วจึงจัดบริการในลักษณะตามแก้ไขปัญหา มากกว่าที่จะเป็นการป้องกันปัญหา หรือเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

สวัสดิการตามรูปแบบนี้ทำให้เกิดการรับรู้ว่า ประชาชนที่ใช้บริการของรัฐเป็นพวกที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เป็นภาระของสังคมหรือเป็นส่วนที่ไม่ใช้กำลังจะสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้สืบเนื่องจากว่ารูปแบบสวัสดิการสังคมแบบนี้เกิดจากการที่ สมัยหนึ่งบรรดานักวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของโลกและประเทศไทย มีความเชื่ออย่างแรงกล้าว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้อัตราการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่และรวดเร็วที่สุด นักเศรษฐศาสตร์เหล่านี้เชื่อว่า เมื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตมากแล้ว ผลดีจากการพัฒนานี้ก็จะค่อยๆ ตกแก่ประชาชนทุกๆ คนในสังคม เสมือนน้ำหยดซึมลงสู่เบื้องล่าง (ที่เรียกว่า Trickle-down effect) ซึ่งในที่สุดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนจะดีขึ้นเอง

ดังนั้น ในระหว่างที่เศรษฐกิจที่กำลังเติบโตนี้ สวัสดิการสังคมตามแนวคิด “เก็บตก” จึงมีคุณค่าเพียงการอุดหนุนรู้น้อยๆ ที่การพัฒนาเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ก่อให้เกิดขึ้นเท่านั้น สวัสดิการสังคมแบบนี้จึงเป็นการตามแก้ไขปัญหาวินิจฉัยจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในลักษณะการสงเคราะห์ช่วยเหลือเฉพาะหน้า และเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้ามากกว่าจะเป็นการเอาใจจริงเอาใจกับการลูกเอาชนะความต้องการและปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนให้มากที่สุด (กิตพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2535)

รูปแบบสวัสดิการสังคม มักจะส่งผลให้เกิดการตำหนิตายผู้ประสบปัญหาทางสังคม ว่าเป็นผู้ผิดปกติหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือเป็นคนชั่วร้ายเลวทราม เป็นขยะหรือกากเดนของสังคม วิธีการที่ใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงอยู่รูปของการลงโทษ เอาผิดเอาความ ปราบปราม กักกัน ผู้ที่ประสบปัญหาสังคมด้วยลักษณะต่างๆ อาทิเช่น การกักขังเด็กเร่ร่อน คนขอทาน ตลอดจนกักขังโสเภณี เป็นต้น

แนวคิดที่ใช้อธิบายปัญหาสังคมสมัยใหม่ เชื่อว่าปัญหาสังคมเป็นสิ่งที่สะท้อนคุณลักษณะร่วมของคนทั้งสังคม ผู้ที่ประสบปัญหาสังคมมิใช่ผู้ที่เบี่ยงเบนหรือผิดปกติที่มักจะได้รับการตีตราประทับเหมือนสิ่งที่ไม่ดีเสีย หรือขยะสังคม หากแต่เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนทั้งสังคม ดังนั้น การดำเนินการกับปัญหาสังคม ทั้งในด้านการป้องกันมิให้ปัญหาเกิดขึ้น การแก้ไขปัญห และ การฟื้นฟูสภาพสังคม ตลอดจน การพัฒนาสังคมเพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงและมีภูมิคุ้มกันทางสังคม จึงเป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการกับทุกระบบในสังคม ในรูปแบบของนโยบายสังคมที่ครอบคลุมแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม

2. รูปแบบ “สัมฤทธิ์ผลทางอุตสาหกรรม” รูปแบบสวัสดิการสังคมแบบนี้ เป็นการมองสวัสดิการสังคมเสมือนเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคมตามรูปแบบนี้ถูกใช้ให้เป็นเครื่องมือตอบแทนแก่ผู้ที่เป็นกำลังในการผลักดันระบบเศรษฐกิจ โดยใช้มาตรการด้านภาษีอากรและการเงินการคลัง ตลอดจนผลตอบแทนในอาชีพเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เป็นกำลังการผลิต

การจัดสรรสวัสดิการแบบนี้ใช้เกณฑ์การจัดสรรโดยพิจารณาจากความสามารถในการทำงาน สถานภาพหรือบทบาทการทำงาน ผลผลิตของผลิตผลของงานเป็นสำคัญ ผู้ใดที่มีความสามารถในการทำงานสูง สามารถสร้างผลผลิตภาพและผลิตผลที่น่าพึงพอใจแก่ระบบเศรษฐกิจ ก็จะได้รับสวัสดิการที่ดีกว่า รูปแบบสวัสดิการสังคมแบบนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์และจิตวิทยาอุสาคาหมุระที่ถือว่า การให้รางวัล หรือให้คุณให้โทษต่อบุคคล จะเป็นสิ่งจูงใจให้คนตั้งใจทำงาน สวัสดิการที่บุคคลควรได้รับ จึงพิจารณาจากคุณความดีจากผลงาน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานและความจงรักภักดีต่อหน่วยงานนั้นๆ

นอกจากนั้น รูปแบบสวัสดิการแบบนี้ยังเป็นการกระตุ้นเร้าค่านิยมด้านการทำงานแบบโปรเตสแตนต์ และเป็นการสร้างความชอบธรรมแก่ผู้ที่มีทักษะการทำงานที่ดีกว่าในการได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า ผลการจัดสวัสดิการสังคมแบบนี้ก็คือ สวัสดิการสังคมที่เป็นระบบระเบียบมากกว่าแบบแรก ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้ทั่วถึงกว่า กระนั้นก็ตาม ยังถือว่ารูปแบบนี้ก่อให้เกิดความเป็นธรรม ในกลุ่มประชาชนที่มีได้มีส่วนร่วมเป็นกำลังการผลิตของสังคม

3. รูปแบบ “สถาบัน” รูปแบบนี้ ถือว่าสวัสดิการสังคมเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญที่ก่อให้เกิดบูรณาภาพ (Integration) ในสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สังคมจะขาดเสียมิได้ แม้สังคมนั้นจะถือว่าเป็นสังคมที่มีเสถียรภาพแล้วก็ตาม สวัสดิการแบบนี้ก็ต้องทำหน้าที่ให้ระบบสังคมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ขณะที่ระบบเศรษฐกิจตลาดเสรีสร้างความไม่เป็นธรรมทางสังคม เศรษฐกิจ อันเป็นธรรมชาติที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ รูปแบบสวัสดิการสังคมแบบนี้จะเป็นเหมาะสมที่ดำเนินควบคู่กันไป เพื่อเป็นการค้ำกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมดังกล่าว (กิตพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2535)

2.1.4 จุดมุ่งหมายของงานสวัสดิการสังคม

งานสวัสดิการสังคม เป็นภารกิจที่มุ่งสนองความต้องการประเภทต่างๆ ดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2537)

(1) ความต้องการของบุคคลธรรมดา ประกอบด้วยความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ตามที่ มาสโลว์ ได้กล่าวไว้ว่า พื้นฐานความต้องการของมนุษย์ คือความต้องการด้านร่างกาย (Physical needs) อันได้แก่ ปัจจัยสี่คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ความต้องการความรัก (Social need) หรือการได้รับการยกย่อง นับถือ (Esteem need) และความต้องการที่จะเป็นทุกอย่างตามที่บุคคลจะทำได้เป็นการใช้พลังความสามารถของเขาอย่างเต็มที่

(2) ความต้องการของบุคคลที่มีปัญหา

(3) บุคคลที่ไร้ความสามารถ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น คนพิการ ด้านร่างกายและจิตใจ

(4) บุคคลที่ขาดการเตรียมตัวหรือโอกาสทางสังคม คือผู้ที่มีความสามารถ แต่ไม่มีการเตรียมตัว เช่น ผู้ที่ไม่รู้หนังสือ ไม่มีการศึกษา ขาดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมและการดำรงชีวิตในสังคม ความต้องการเช่นนี้เกิดจากการปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

(5) บุคคลที่เป็นเหยื่อภัยพิบัติต่างๆ ได้แก่ บุคคลธรรมดาที่ประสบภัยพิบัติ หรือ อยู่ในสถานะฉุกเฉิน เช่น ภัยธรรมชาติการจลาจลและอากาศเป็นพิษ เป็นต้น

(6) บุคคลที่ประสบภาวะวิกฤตในชีวิตที่เกิดจากระบบโครงสร้างของสังคม ได้แก่ เด็กขาดการอบรม การขาดแคลนที่อยู่อาศัย การแบ่งแยกเชื้อชาติ และ ความแตกต่างระหว่างชนชั้น เป็นต้น

2.1.5 ลักษณะของงานสวัสดิการสังคม

งานสวัสดิการสังคมอาจจำแนกออกเป็นลักษณะต่างๆดังนี้ (กรมประชาสงเคราะห์ กองวิชาการและแผนงาน, 2543)

ขอบเขตการบริการ ตามหลักการสวัสดิการสังคมสากล บุคคลที่ชื่อว่า เป็นผู้รับบริการมีหลายประเภท ได้แก่

(1) เด็ก ซึ่งแยกเป็นเด็กกำพร้า อนาคต (เด็กถูกทอดทิ้ง หรือ ไม่ได้รับการดูแลอบรมเอาใจใส่เท่าที่ควร) เด็กพิการ (ทั้งร่างกายและจิตใจ) เด็กยากจน เด็กที่ปัญหาความประพฤติ

(2) เด็กและเยาวชนทั้งหญิงและชาย แยกเป็นเยาวชนไร้ที่พึ่ง เยาวชนติดยาเสพติด เยาวชนที่มีปัญหาความประพฤติ เยาวชนยากจน เยาวชนกระทำความผิด

(3) สตรี ซึ่งแยกเป็นสตรีถูกล่วงละเมิด สตรีที่เลิกอาชีพโสเภณีแต่สังคมไม่ยอมรับ สตรีตั้งครรภ์นอกสมรส สตรีที่เป็นมารดาแต่สามีไม่รับผิดชอบในการเลี้ยงดู สตรีที่สามีต้องเป็นโรคเรื้อรังทำงานไม่ได้

(4) หัวหน้าครอบครัว ซึ่งแยกเป็น หัวหน้าครอบครัวที่ไม่มีงานทำหรือไม่มีอาชีพ ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ไม่มีเงินทุนประกอบอาชีพ ไม่มีทักษะ ไร้ที่พึ่ง เป็นขอทาน

(5) คนชรา ไร้ญาติ ขาดมิตร

(6) คนพิการทั้งร่างกายและจิตใจทุกประเภท

(7) ผู้ประสบภัยพิบัติ

(8) ผู้พ้นโทษ ไร้ญาติขาดมิตร

(9) ผู้ที่เคยป่วยเป็นโรคเรื้อรังและหายแล้วแต่สังคมยังรังเกียจ

(10) ครอบครัวผู้ถูกต้องโทษ

(11) ผู้มีความคับแค้นทางอารมณ์ที่ฆ่าตัวตายแต่ยังไม่ตาย

(12) ผู้ที่ติดยาเสพติดเกือบทั้งครอบครัว

(13) ผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัย หรืออยู่อย่างขัดสน เช่น แหล่งเสื่อมโทรม

(14) ชนกลุ่มน้อย

(15) ผู้อพยพมาจากประเทศอื่น ผู้ลี้ภัย

2.1.6 ลักษณะของบริการ

ลักษณะของบริการ เป็นบริการในสังคมของประเทศกำลังพัฒนา รวมไปถึงบริการเหล่านี้ คือ

1. การช่วยเหลือฉุกเฉินสังคม

2. โปรแกรมสุขภาพอนามัยต่างๆ รวมไปถึงโปรแกรมทุกประเภทที่ไม่ใช่บริการทางการแพทย์ของเอกชน

3. การให้บริการการศึกษาของรัฐ

4. กิจกรรมด้านอาคารสงเคราะห์ของรัฐทุกประเภท

5. โปรแกรมเกี่ยวกับกำลังคน

โดยสรุปภาพรวมของงานสวัสดิการสังคม เป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางมาก และการดำเนินงานหลายฝ่าย ทั้งที่เป็นความรับผิดชอบของรัฐและภาคเอกชน รวมถึงผู้มีจิตกุศลและอาสาสมัครทั่วไป การดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมส่วนใหญ่อาศัยวิธีการทางสังคมสงเคราะห์เป็นหลักในการทำงาน นับตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา การตรวจสอบทรัพยากรการวางแผนและดำเนินการช่วยเหลือ รวมถึงการติดตาม และประเมินผล

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน(Human Rights) เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะผลของสงครามนำมาซึ่งความโหดร้าย สหประชาชาติรับรองปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ที่ละเมิดไม่ได้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต สิทธิในการเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ สิทธิในการแสดงออกทางความคิด สิทธิในการรวมกลุ่มสังคมกับคนอื่นด้วยวิธีสันติ ปลอดภัยจากการทรมาน และการกระทำที่ลดความเป็นมนุษย์ หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน คือ ความเสมอภาค สิทธิ เสรีภาพ ของไทยกฎหมายที่รองรับสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ คือ รัฐธรรมนูญ

2.2.1 ความหมายของสิทธิมนุษยชน

ความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม หลักการที่สำคัญก็คือ มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ของความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลทุกคน โดยมีหลักการสำคัญของมนุษยชน คือ

1. มนุษย์ทั้งหลายมีอิสระเสรี เท่าเทียมกัน
2. บุคคลที่ชอบที่จะมีสิทธิตามปฏิญญานี้ โดยไม่แบ่งแยก เช่น สีผิว เชื้อชาติ เพศ ภาษา

2.2.2 สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

1. บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิต
2. บุคคลจะถูกบังคับให้เป็นทาส หรือภาวะจำยอมไม่ได้
3. บุคคลจะถูกทรมาน หรือลงทัณฑ์ ห้ามเกียรติไม่ได้
4. ทุกคนมีสิทธิได้รับการยอมรับเป็นคนในกฎหมาย
5. ทุกคนเสมอภาคกันในกฎหมาย

6. ทุกคนมีสิทธิได้รับการเยียวยาโดยศาลแห่งชาติซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการละเมิดต่อสิทธิขั้น
 มูลฐาน

7. บุคคลจะถูกกักขัง หรือเนรเทศโดยพลการไม่ได้

8. บุคคลชอบที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์

9. (1) บุคคลที่ถูกกล่าวหาทางอาญา มีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์

(2) บุคคลจะถูกถือว่ามีความผิดทางอาญาซึ่งในขณะที่มีการกระทำนั้นไม่ได้ระบุว่าเป็นความผิดทางอาญา ไม่ได้ และโทษหนักกว่าโทษที่ใช้ในความผิดทางอาญานั้นไม่ได้

10. ทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายหากถูกแสตแตรกโดยพลการในกิจส่วนตัว

11. (1) บุคคลที่มีสิทธิในการเคลื่อนย้ายในขอบเขตดินแดนในแต่ละรัฐ

(2) บุคคลมีสิทธิออกจากประเทศกลับสู่บ้านเกิดเมืองนอน

12. (1) บุคคลที่มีสิทธิแสวงหาและพักพิงในประเทศอื่นเพื่อลี้ภัยจากการถูกกดขี่

(2) สิทธินี้กล่าวอ้างไม่ได้ในการฟ้องคดี

13. (1) บุคคลมีสิทธิในการถือสัญชาติ

(2) ไม่สามารถถอนสัญชาติโดยพลการได้

14. (1) ชายหญิงที่เจริญวัยบริบูรณ์แล้วมีสิทธิที่จะสมรสกันโดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ

(2) การสมรสจะทำได้ต้องเต็มใจทั้งคู่

(3) ครอบครัวเป็นพื้นฐานทางสังคม

15. (1) มีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

(2) ยึดทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้

16. มีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา

17. มีสิทธิในการแสดงออก

18. (1) มีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม

(2) บังคับบุคคลให้เป็นสมาชิกของสมาคมไม่ได้

19. (1) บุคคลมีสิทธิเข้าร่วมรัฐบาลของตน

(2) มีสิทธิเข้าถึงบริการสาธารณะ

(3) เจตจำนงของประชาชนจะเป็นอำนาจของรัฐบาล

20. บุคคลมีสิทธิในความมั่นคงของสังคม ได้รับผลทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

21. (1) มีสิทธิเลือกงานได้อย่างเสรี

(2) มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน

(3) บุคคลทำงานมีสิทธิได้รายได้ที่ยุติธรรม

(4) มีสิทธิเข้าร่วมก่อตั้ง และเข้าร่วมสหภาพแรงงาน

22. มีสิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่าง
23. (1) มีสิทธิในการครองชีพที่เพียงพอต่อสุขภาพ
 - (2) มารดาและบุตรชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ
24. (1) บุคคลมีสิทธิในการศึกษา
 - (2) การศึกษามุ่งไปการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่

2.2.3 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

- มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง
- มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
- มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

2. ความเสมอภาคของบุคคล

- มาตรา 5 ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความ คุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน
- มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เท่าเทียมกัน
- มาตรา 30 วรรค 3 การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้
- มาตรา 31 บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงาน หรือ ลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

3. สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

- มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุ อย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา 39 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่า โทษที่ กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้

4. สิทธิของเด็ก

- มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐ จะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะ ยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิ ตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียม กับบุคคลอื่น

- มาตรา 52 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็ก และเยาวชนเป็นสำคัญ

- เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจาก การใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟู ในกรณีที่มีเหตุ ดังกล่าว

- การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของ ครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

- เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสม จากรัฐ

- เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจาก การใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟู ในกรณีที่มีเหตุ ดังกล่าว

- มาตรา 80 รัฐจะต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้ การศึกษา ปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่น ของสถาบัน ครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้ พิการหรือ ทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

2.2.4 ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศและแนวทางการแก้ปัญหา สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

แม้ว่าประเทศไทยได้รับการยอมรับในระดับหนึ่ง แต่มีสนธิสัญญาระหว่างประเทศอีกหลายฉบับที่ไทยยังมิได้เป็นภาคี เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีและอนุสัญญาว่าด้วยแรงงานอพยพและสมาชิกครอบครัว ฯลฯ ซึ่งควรที่จะมีการพิจารณาเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่างๆ เพิ่มเติมรวมทั้งประเทศไทยควรพิจารณาทบทวนข้อสงวน ที่ได้ทำไว้เมื่อร่วมเข้าเป็นภาคีในบางฉบับเพื่อจำกัดการรับเอาพันธกรณีบางประการของสนธิสัญญานั้นๆ มาปฏิบัติ เพราะสถานการณ์ปัจจุบันมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศที่ปรากฏบ่อย มีดังต่อไปนี้

สถานการณ์ด้านเด็กเยาวชนและครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาส่งผลให้สถาบันครอบครัวไทยอ่อนแอลงในแง่ของศักยภาพบุคคลและการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็ก มีการทำร้ายเด็กโดยบุคคลในครอบครัวเกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหายาเสพติด การล่วงละเมิดทางเพศ การใช้แรงงานเด็ก

สถานการณ์ด้านการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

การคุ้มครองผู้ต้องหาต้องคำนึงถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้มากขึ้นแต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากเนื่องจากพิจารณาคดียังล่าช้า การปฏิบัติต่อผู้อยู่ในเรือนจำ กระบวนการสอบสวนและประกันตัว นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายจำนวนมากที่ยังไม่รับรองสิทธิประชาชนและชุมชน โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยสรุปภาพรวมของสิทธิมนุษยชน กฎหมายที่รองรับสิทธิมนุษยชน คือ รัฐธรรมนูญ ซึ่งหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนได้แก่ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลทุกคนที่มีความไม่เท่าเทียมกันในสังคม บุคคลที่แสวงหาที่พักพิงเพื่อลี้ภัยจากการถูกกดขี่ ซึ่งการทบทวนแนวคิดสิทธิมนุษยชน ผู้วิจัยจึงศึกษาโดยเน้นสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคที่เท่าเทียมกันของบุคคลที่ประสบปัญหา

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเพราะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชน ให้เกิดความศรัทธาในตัวเอง (Self reliance) เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (Self confidence) และความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ซึ่งการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน จะนำไปสู่ความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้ ด้วยการให้ประชาชนได้มีโอกาสบริหารงานต่าง ๆ ด้วย ตนเองตามหลักประชาธิปไตยของประชาชน

2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายความว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจ วางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และติดตามผล ในเรื่องอันมีผลกระทบถึงตัวประชาชน (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2534) ในการดำเนินการเรื่องใด เรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ คือ ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษา ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง ขั้นตอนที่ 2 ชุมชนเป็นผู้ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและลดปัญหาของบุคคล เพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองตอบความต้องการของชุมชน ขั้นตอนที่ 3 ชุมชนร่วมวางแผน กำหนดนโยบาย โครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาสนองความต้องการของชุมชน ขั้นตอนที่ 4 ชุมชนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ขั้นตอนที่ 5 ชุมชนร่วมจัดหาหรือปรับปรุงการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่ 6 ชุมชนร่วมลงทุน ในกิจกรรมของชุมชน ตามขีดความสามารถของชุมชนเอง ขั้นตอนที่ 7 ชุมชนร่วมปฏิบัติตาม แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 8 ชุมชนเป็นผู้ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ควบคุม ประเมินผล

นอกจากนี้ บัญชร แก้วส่อง (2539) ได้จำแนกกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ ซึ่งสามารถวัดเชิงคุณภาพได้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการรับผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุ และจิตใจอันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรม ทางสังคมหรือบุคคล ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมประเมินผลการพัฒนา

ดังนั้นแนวคิดการมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จของงานในด้านต่าง ๆ เนื่องจากสามารถสร้างโอกาส ค้นหาทางใหม่ในการพัฒนาเน้นหลักในประเด็นของกิจกรรมที่ทำมากกว่า หรืออาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่บุคคล กลุ่มคน ชุมชน ได้มีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาของตนเอง ตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ ระบุปัญหา ตัดสินใจแก้ไขปัญหา การวางแผน การลงมือปฏิบัติและการประเมินผล โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กระบวนการนี้ทำให้บุคคล กลุ่มคน ชุมชน เกิดพลังอำนาจ มีความมั่นใจและกล้าที่จะตัดสินใจในการที่จะพัฒนางานด้านอื่นๆ ต่อไปหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึง “กระบวนการตัดสินใจของชุมชน” ในการกำหนดความต้องการ การวางแผน การดำเนินงาน การจัดองค์กร การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากร การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งตนเอง และการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งได้

การมีส่วนร่วม หมายความว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การพัฒนาทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตาม ประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกระดับในพื้นที่ โดยเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมมี 3 ประการ คือ

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้เข้าร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใด ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
2. ต้องมีความเสมอภาค บุคคลที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ
3. ต้องมีความสามารถ บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

2.3.2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม มี 3 ด้าน คือ

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีความชัดเจนและเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่บุคคลจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

กระบวนการมีส่วนร่วมอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุก ๆ ประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่วไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
2. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
3. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม
4. การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
5. ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และส่งเสริมธรรมาภิบาลตลอดจนการบริหารงานหากการมีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็จะได้รับการตอบสนอง

2.3.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (2545) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมี ฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวง ศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัยยังได้ กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความ ต้องการ

2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

2.3.4 ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตาม หลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร

3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - 3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - 3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
 4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
 5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่น ๆ
- นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้
1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
 2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
 - 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่อง ๆ
 - 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้น
 - 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
 - 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
 - 2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
 - 2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วมของบุคคลจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ต้องมี 2 กิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดการมีส่วนร่วม เป็นการกระจายโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วม การบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความเป็นอยู่โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากบุคคล การมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการซึ่งบุคคล หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจขององค์กร การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะ การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่าย และการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน กรณีที่ร้ายแรงที่สุด ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม

และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญ และความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว อย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2547) ศึกษาเรื่องกระบวนการให้บริการสวัสดิการสังคมเชิงคุณภาพด้านเด็กกับความมั่นคงของมนุษย์ ได้กล่าวถึงการให้บริการทางสังคมเชิงคุณภาพด้านเด็กว่า ต้องคำนึงถึงทั้งคุณภาพและมาตรฐานควบคู่กันไป ซึ่งจำเป็นต้องมีเกณฑ์ที่วัดได้เปรียบเทียบได้เสมือนเป็นเครื่องชี้วัดที่จะช่วยควบคุมกำกับดูแลให้เป็นไปตามเกณฑ์นั้น บริการสวัสดิการสังคมเชิงคุณภาพด้านเด็กต้องตระหนักถึง

1. ระบบสวัสดิการสังคมมิใช่บริการแสวงหากำไรเชิงธุรกิจหรือผลประโยชน์แอบแฝงใดๆ และมิใช่การผลิตสินค้าและบริการที่มุ่งเอื้ออำนวยความสนุก สะดวกสบาย สนองกิเลสที่ไม่มี “ความพอ” แต่เป็นบริการจำเป็นต้องมีคุณภาพที่มีนัยให้ผู้บริการ ต้องมีจิตสำนึกอาสาสมัครหรือจิตวิญญาณที่ทำงานด้วยใจรัก และมุ่งมั่นปรารถนาที่จะเห็นสังคมที่สังคมร่มเย็นเป็นสุขถ้วนหน้า

2. บริการสวัสดิการสังคมเชิงคุณภาพด้านเด็กแล้วก็ยังเป็นเรื่องที่จะยืดหยุ่น จะต้องใช้เวลาพัฒนาไปให้ทันการและพอเหมาะพอดีกับเงื่อนไข สถานการณ์ตลอดจนบริบทต่างๆ ในสังคมไทยควรบริหารจัดการให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคมที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่เด็กๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ชิงด้วยกฎระเบียบมาตรฐานให้บริการเป็นหลักเป็นตัวตั้ง จนไม่คำนึงว่าเรากำลังทำงานกับ “ผลผลิต” ตามโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเครื่องมือวัดมาตรฐานต่างๆ ได้ตามกำหนดและในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ละเลย ทอดทิ้งหรือลวงละเมิดเด็กด้วยรูปแบบวิธีการนานาประการเสียเอง

3. การผสมผสานบริการด้านต่างๆ ด้วยบทบาทการมีส่วนร่วมจากตัวเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง ชุมชน สังคม ตลอดจนองค์กรด้านเด็กที่อาจเป็นหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน สาธารณะประโยชน์ก็ตามเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

4. ระบบสวัสดิการสังคมเชิงคุณภาพด้านเป็นต้นทุนทางสังคมที่เริ่มต้นและส่งผลสืบทอดให้แก่กระบวนการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต จากวัยเด็กสู่วัยเรียน สู่วัยผู้ใหญ่วัยทำงานจนถึงวัยสูงอายุและกระบวนการพึ่งตนเองจะต้องเริ่มที่ละเล็กทีละน้อยตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยสูงอายุที่ต้องพึ่งตนเองให้ยืนยาวที่สุดและได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม ตามสภาพความจำเป็นในบางช่วงเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ชีวิตที่เกิดขึ้นนั้น “ได้อยู่อย่างมีคุณค่า”

ชลีรัตน์ แสงสุวรรณ (2548) ศึกษาเรื่องลักษณะการประสานงานเพื่อคุ้มครองเด็กในจังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการประสานงาน และปัญหาอุปสรรคการประสานงานในการคุ้มครองเด็กในจังหวัดศรีสะเกษ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อแนวทางการประสานงานคุ้มครองเด็กในจังหวัดศรีสะเกษ ประชากรที่ศึกษา คือผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์การภาครัฐภาคเอกชน และ

องค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า การประสานงานระหว่างองค์การ มีลักษณะการประสานงานแบบสหวิชาชีพ การประสานงานระดับแผนและนโยบาย การประสานงานแบบเครือข่าย และการประสานแบบคณะกรรมการร่วม คือ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ปัญหาอุปสรรคที่พบ เช่น ปัญหาด้านการวางแผนงานและกำหนดยุทธศาสตร์ในการช่วยเหลือคุ้มครองเด็กร่วมกันระหว่างองค์การปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา คือการพัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็ก การประสานงานร่วมกันในระดับนโยบายและปฏิบัติ รวมทั้งการพัฒนาแนวทางการประสานงานร่วมกันขององค์การ

วันทนา ชันเทศ (2548) ศึกษาเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบและศึกษาระดับการดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม จากผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม พบว่า ทั้งภาพรวมและรายได้ทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดโครงการอาหารกลางวัน รองลงมา คือ การจัดสนามเด็กเล่น การจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดอาหารเสริม และการส่งเสริมสุขภาพเด็กเล็ก

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม พบว่าการจัดการสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล หน่วยงานภาครัฐและเอกชน แตกต่างกัน มีการจัดสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนของขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีการจัดสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน

ดวงฤดี เวโรจน์วณิช (2548) ศึกษาเรื่องการจัดสวัสดิการพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทของสวัสดิการและสวัสดิการพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทย การศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นไปตามทฤษฎีหลักการที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นส่วนกระตุ้น ประสิทธิภาพในการทำงาน ความพึงพอใจและความคาดหวังของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย และการสัมภาษณ์พนักงานในตำแหน่งผู้บริหาร ระดับเจ้าหน้าที่ชำนาญงาน และระดับเจ้าหน้าที่ มีผล ดังนี้ พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 32 - 50 ปี ส่วนมากสมรสแล้วและมีบุตรอย่างน้อย 1 คน การศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ประมาณ 21,000-100,000.-บาท ระยะเวลาทำงาน 8-30 ปี ความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อสวัสดิการอยู่ในระดับมากที่สุดถึงปานกลาง ใน 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความมั่นคงในการดำรงชีวิต ด้านส่งเสริมการดำรงชีวิตประจำวันและการเงิน ด้านสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา ด้านสหพันธภาพ/ความสัมพันธ์/พักผ่อนหย่อนใจ ด้านเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน พนักงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสวัสดิการในด้านสุขภาพอนามัย มีความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่าธนาคารน่าจะให้เบิกค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลเอกชน

ได้เต็มจำนวน ส่วนในด้านความมั่นคงในการดำรงชีวิต เป็นอันดับรองลงมา แต่ก็มีมีความคาดหวังว่าอยากให้ธนาคารอนุมัติเงินกู้โดยปลอดดอกเบี้ย ด้านสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาพนักงานส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะให้ธนาคารให้สวัสดิการเพื่อไปเรียนต่อต่างประเทศ (ทั้งบุตรและตัวพนักงาน) ในระดับปริญญาเอก โดยไม่คิดดอกเบี้ย ส่วนสวัสดิการอีก 3 ด้าน คือ ส่วนในด้านส่งเสริมการดำรงชีวิตประจำวันและการเงิน ด้านสหนาการ/ความสัมพันธ์/พักผ่อนหย่อนใจ ด้านเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน พนักงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจแล้วแล้ว และไม่คาดหวังอะไรเพิ่มเติม ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่พนักงานส่วนใหญ่มีความคาดหวัง สูงมากคือเงินโบนัส ซึ่งประสงค์ จะให้ธนาคารจ่ายโบนัสแก่พนักงานเป็นเงิน 3 เท่าของเงินเดือน ใน 1 ปี ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ธนาคารแห่งประเทศไทยควรกำหนดนโยบายการจัดสวัสดิการพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยให้เหมาะสม และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา และเงินกู้ยืม ให้กับพนักงาน โดยเฉพาะการเบิกค่ารักษาพยาบาลของบิดาและมารดา น่าจะนำมาารวมกันคิดคำนวณแล้ว ไม่เกินปีละ 200,000.-บาทต่อปี และในด้านของการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา น่าจะรวมไปถึงการกู้ยืมเพื่อเรียนในศิลปะวิชาชีพต่าง ๆ ด้วย เช่น เรียนทำอาหาร เรียนวาดรูป เป็นต้น นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยควรขยายการจัดสวัสดิการในด้านสุขภาพอนามัย โดยเน้นที่การปรับปรุงรูปแบบสวัสดิการให้ทันสมัยและรวดเร็ว โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาพัฒนางาน

เสาวลักษณ์ รอดสมัย (2549) ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับพนักงานศูนย์ไปรษณีย์ หลักสี่ที่ปฏิบัติงานเป็นกะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจัดสวัสดิการที่พักอาศัยของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด (ปณท) และเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยหรือสวัสดิการ เมื่อสัญญาให้ร่วมใช้ทรัพย์สินสิ้นสุดลง จากผลการศึกษาพบว่า นโยบาย ปณท ในปัจจุบันไม่มีสวัสดิการที่พักอาศัยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลแต่พนักงานมีสิทธิร่วมอาศัยในอาคารที่พักได้ตามหลักเกณฑ์สัญญาให้ร่วมใช้ทรัพย์สิน ลักษณะอาคารที่พัก เป็นอาคารชุดพักอาศัยเชิงสูง 4 หลัง มีห้องพัก 860 ห้อง สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของพนักงาน ศป.ลส.โดยจำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ใกล้เคียงกลับอยู่ต่างจังหวัด และเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยเนื่องจากคู่สมรสไม่ได้ทำงาน พนักงานจึงหารายได้เสริมด้วยการขับรถรับจ้างก่อนเข้างาน ด้านการเตรียมที่อยู่/อาศัยในอนาคตพนักงานร้อยละ 54.5 ยังไม่ได้เตรียมการ และไม่ทราบสัญญาจะหมดลง พนักงานมีความต้องการพักอาศัยในอาคารที่พัก ตามเดิมคิดเป็นร้อยละ 51.5 เพราะค่าเช่าห้องพักถูกเป็นราคาสวัสดิการ ขณะที่กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการเสนอแนะกำหนดนโยบายการจัดสวัสดิการ เห็นว่าการจัดที่พักอาศัยมีความจำเป็นทั้งต่อพนักงาน และระบบการทำงาน และ ปณท ควรเจรจากับ บมจ.กสท เพื่อให้พนักงานได้พักอาศัยในอาคารเดิมต่อไป

จรัล เหลืองศรีสกุล (2549) ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมและสร้างยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร มีปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาล อยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากในด้านการบริการสังคมทั่วไป และอยู่ในระดับน้อยในด้านการมีสุขภาพอนามัยที่ดี

2. ยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร มีดังนี้

2.1 การจัดสวัสดิการสังคมตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2.2 เสริมสร้างเครือข่ายการจัดสวัสดิการสังคม

2.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มศักยภาพการดำรงชีวิตประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ยุพิน ตันตุลา (2550) ศึกษาเรื่องสภาพการจัดสวัสดิการสังคมที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดสวัสดิการสังคม ตลอดจนแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการจัดสวัสดิการสังคมที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จัดสวัสดิการสังคมด้านการซ่อมแซมสาธารณประโยชน์ รองลงมาเป็นด้านการทำนุบำรุงศาสนา การให้ทุนการศึกษา การสงเคราะห์คนชรา การฃาปนกิจสงเคราะห์ การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและการสงเคราะห์คนพิการ

2. เปรียบเทียบสภาพการจัดสวัสดิการสังคมที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน จำแนกตามระดับมาตรฐานกองทุนขนาดหมู่บ้าน ระยะทางจากหมู่บ้านถึงตัวอำเภอด่านซ้าย และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมที่เกิดจากผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในอนาคต

1. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรผลกำไรเงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ประชาชนที่ผ่านมา พบว่าตัวแทนกองทุนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรจัดสวัสดิการสังคมจากผลกำไรของกองทุนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่สมาชิก

2. ปัญหาในการจัดสรรผลกำไรเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ประชาชนในหมู่บ้าน พบว่าโดยทั่วไปไม่มีปัญหาใดๆ เนื่องจากมีการประชุมลงมติดีร่วมกัน ส่วนดำเนินการอาจจะมีปัญหาอยู่บ้างในแง่เงินทุนจัดสรรน้อยและบางกองทุนไม่มีระเบียบข้อบังคับไว้จึงไม่สามารถจัดสรรได้

3. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของกองทุนหมู่บ้านอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยในอนาคต พบว่า ตัวแทนกองทุนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ในอนาคตควรมีให้มีสวัสดิการสังคมให้มากขึ้น หากเป็นไปได้ รัฐควรสมทบทุนสวัสดิการสังคมให้แก่หมู่บ้านอีกทางหนึ่งด้วย

ณัฐสินี ปพนไววัฒน์ (2550) ศึกษาเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับการจัดสวัสดิการสังคม และเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามคุณลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับน้อย โดยส่วนใหญ่จัดสวัสดิการสังคมด้านนันทนาการและวัฒนธรรมมากที่สุด ซึ่งกิจกรรมที่จัดส่วนใหญ่ได้แก่ กิจกรรมการจัดงานวันพ่อ วันแม่ กิจกรรมการจัดงานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์ เช่น วันสงกรานต์ วันครอบครัว โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม เป็น

ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมเองทั้งหมด ผลการเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามคุณลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม พบว่าแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน

บุหลัน ทองกลีบ (2550) ศึกษาเรื่องบทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการ สิทธิผู้สูงอายุในการได้รับบริการจากการจัดสวัสดิการของภาครัฐ เพื่อศึกษาความต้องการ หรือปัญหาในด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุในการได้รับสวัสดิการ เพื่อศึกษาการรับทราบและการเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ผลการศึกษา พบว่า

1. ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีความต้องการในการได้รับการบริการสวัสดิการสังคมจากภาครัฐแตกต่างกัน

2. รายได้ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจากภาครัฐในปัจจุบัน รายได้ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร อายุ และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับการรับทราบสิทธิผู้สูงอายุ และรายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุ

3. การจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจากภาครัฐในปัจจุบัน การรับทราบเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุ และปัญหาของผู้สูงอายุในการได้รับบริการในด้านต่างๆ จากภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับความต้องการของผู้สูงอายุในการได้รับบริการสวัสดิการจากภาครัฐ

กาญจนา ชนิตา เปลิยนเพชร และคณะ (2555) ศึกษาเรื่องบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัวต่อผู้ประสบปัญหาทางสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ และการดำเนินงานของหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งบทบาทหน้าที่และการดำเนินของสวัสดิการสังคมในบ้านพักเด็กและครอบครัว มีดังนี้

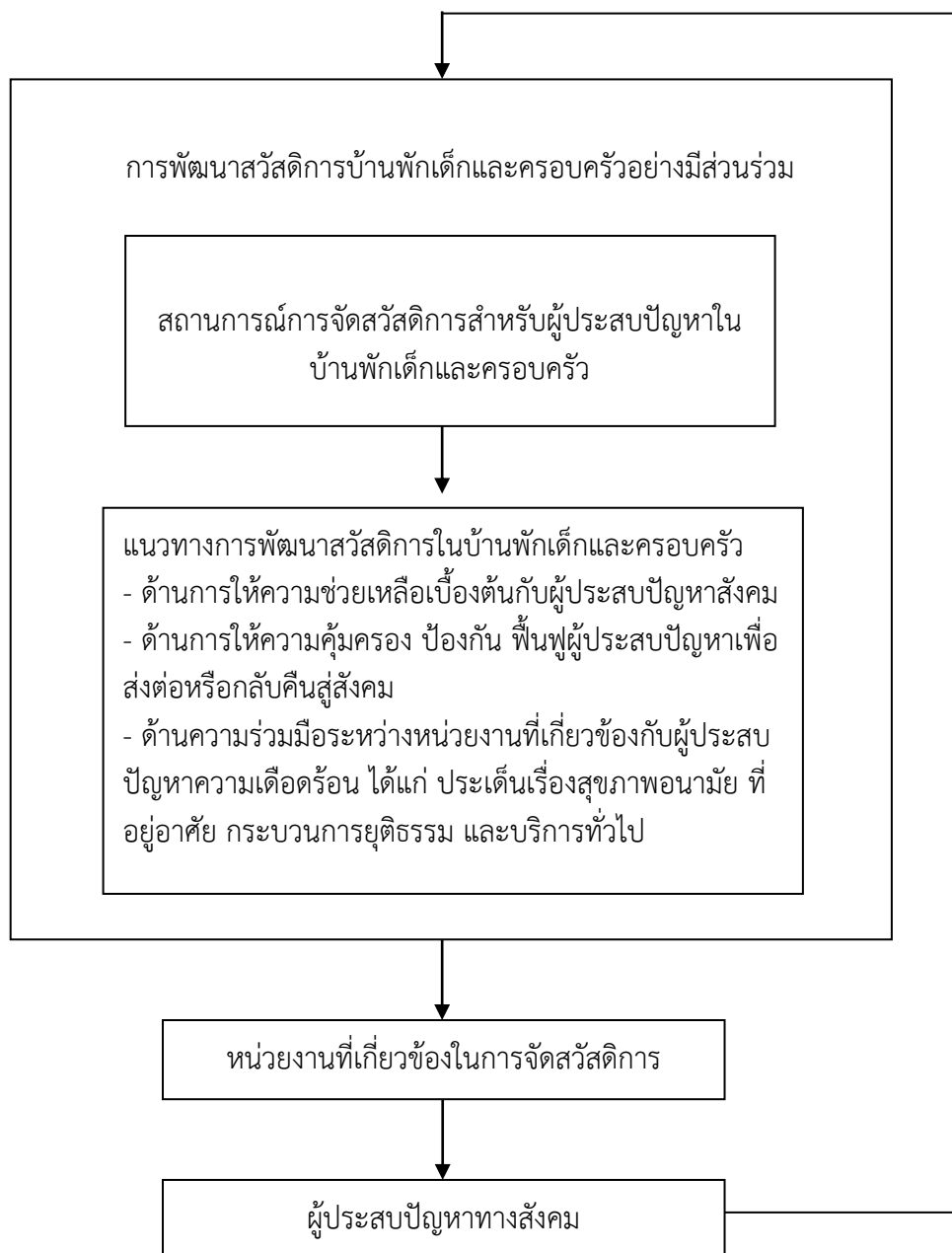
1. ให้สถานที่พักพิงชั่วคราวสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหา
2. ให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย
3. พัฒนาระบบการคุ้มครอง พินฟู เยียวยาของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งต่อหรือคืนสู่สังคมในรูปแบบที่มิ สหวิชาชีพ

4. เป็นศูนย์รับแจ้งเรื่องราว ข่าวสาร ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอด 24 ชั่วโมง (ศูนย์ประชาชนดี 1300)

5. ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศูนย์เครือข่ายในการจัดสวัสดิการแก่กลุ่มเป้าหมายบูรณาการและปฏิบัติงานร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านสวัสดิการสังคม

2.5 กรอบแนวคิด

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว และแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

งานศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยได้เลือกวิธีศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจะเน้นไปที่สถานการณ์การจัดสวัสดิการ และพัฒนาแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คือ เจ้าหน้าที่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนในการจัดสนทนากลุ่มกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ เจ้าหน้าที่ภายนอกหน่วยงานที่มีส่วนในการจัดสวัสดิการ

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ เจ้าหน้าที่ในบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

การจัดสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัวจำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ภายนอกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการในบ้านพักเด็กและครอบครัวจำนวน 4 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับเจ้าหน้าที่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ และแนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัว รวมถึงเจ้าหน้าที่ภายนอกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์ โดยมีแนวคำถามซึ่งมีการกำหนดไว้ล่วงหน้า ในการการสนทนาเกี่ยวกับการพัฒนาสวัสดิการและแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ เว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานบ้านพักเด็กและครอบครัว

3.3.2 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ศึกษาแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานบ้านพักเด็กและครอบครัวทุกคนเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การจัดสวัสดิการภายในบ้านพัก โดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการได้ข้อมูลจากการระดมสมองและการอภิปรายจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าหน้าที่ภายนอกทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสวัสดิการของผู้ประสบปัญหาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัว โดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูล คือ แนวคำถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลไปพร้อมกันโดยมีกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในกระบวนการศึกษา โดยจะวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ เว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการและแนวทางการพัฒนาสวัสดิการของผู้ประสบปัญหาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัว และข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม หลังจากนั้นผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบตามประเด็นการศึกษาและหาข้อสรุปเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคม แนวคิดสิทธิมนุษยชน และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อหาสถานการณ์การจัดสวัสดิการ และการจัดสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม

4.1 สถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2551 สังกัดสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีภารกิจในการเป็นศูนย์ประสานงานรับแจ้งข่าวสารเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและครอบครัว ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นที่พักพิงชั่วคราว พร้อมบริการปัจจัยสี่ ให้คำแนะนำปรึกษา หรือให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม ให้การบำบัดฟื้นฟู ด้านร่างกาย จิตใจ ดำเนินการในฐานะสถานแรกรับเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 โดยมีนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา ให้บริการคำแนะนำปรึกษาและให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ตลอดจนพัฒนา ฟื้นฟู สภาพร่างกายและจิตใจ โดยมีเป้าหมายให้สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมทั้งพิจารณาประสานส่งต่อเพื่อรับบริการยังสถานที่ ที่เหมาะสมต่อไป

4.1.1 วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานในการจัดสวัสดิการแก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ให้ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามมาตรฐานโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน”

4.1.2 บทบาทหน้าที่

บทบาท

1. เป็นสถานแรกรับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
2. เป็นสถานพักพิงชั่วคราวตามกฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่
 - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
 - พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
 - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
3. จัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้ประสบปัญหาสังคมทุกประเภท

หน้าที่

1. ให้สถานที่พักพิงชั่วคราวสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหา
2. ให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย
3. พัฒนาระบบการคุ้มครอง พี่นฟู เยียวยากลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งต่อหรือคืนสู่สังคมในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ
4. เป็นศูนย์รับแจ้งเรื่องราว ข่าวสาร ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอด 24 ชั่วโมง (ศูนย์ประชาบดี 1300)
5. ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศูนย์เครือข่ายในการจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย บูรณาการและปฏิบัติงานร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านสวัสดิการสังคม

4.1.3 กลุ่มเป้าหมาย

1. เด็กและสตรีที่ประสบปัญหาทาง สังคมทุกประเภท อาทิ เด็กกำพร้า เร่ร่อน พลัดหลง ถูกทอดทิ้ง ถูกกระทำทารุณกรรม ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กประพฤติดังไม่เหมาะสม สตรีถูกกระทำจากครอบครัว และตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์หรือ ถูกข่มขืน
2. เด็กและสตรีที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ตลอดจนถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย หรือถูกกระทำทารุณด้วยวิธีการต่าง ๆ
3. เด็กและสตรีที่ถูกล่อลวงให้ค้าบริการทางเพศ
4. บุคคลที่อยู่ในระหว่างติดตามสามี ภรรยา หรือบุตรที่พลัดหลง แต่ขาดทุนทรัพย์ในการหาที่พักหรือการเดินทางกลับภูมิลำเนา
5. ผู้ด้อยโอกาส และผู้ประสบปัญหาเดือดร้อนทุกประเภท

4.1.4 ขอบข่ายการดำเนินงานคุ้มครองสวัสดิภาพ

1. รับแจ้งเหตุผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนดำเนินการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและครอบครัวตามขั้นตอนที่กำหนด พร้อมทั้งให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาต่างๆ ตลอด 24 ชั่วโมง
2. รับเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายไว้ปกครองดูแลชั่วคราว
3. จัดทำแฟ้มประวัติข้อมูลพื้นฐานของเด็ก (เพศ , อายุ , สุขภาพ , สภาวะจิต , พัฒนาการ , อุปนิสัย , ความประพฤติ , สถิติปัญหา , การศึกษา , อบรมอาชีพ , ข้อจำกัด ฯลฯ)
4. ค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับสถานะของเด็กในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมถึงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กเพื่อรายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะบุคคลแวดล้อมสำคัญของเด็ก รวมทั้งมูลเหตุที่ทำให้เด็กอยู่ในสถานะที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ และรายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. วิจัยกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการสงเคราะห์ หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพการค้นหา

รวบรวมข้อเท็จจริงต้องวินิจฉัยตามหลักวิชาการสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตวิทยา และกฎหมาย รวมทั้งหลักวิชาการอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษา

7. จัดให้มีการตรวจสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต และดำเนินการรักษาเยียวยา และฟื้นฟูแก่เด็ก

8. จัดที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหารและของใช้ที่จำเป็นตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัยและพัฒนาการเป็นสำคัญ

9. จัดการศึกษา กีฬา และนันทนาการให้แก่เด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลให้เหมาะสมกับวัย และสภาพของเด็กแต่ละคน ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ

10. สืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็กและครอบครัวโดยทีมสหวิชาชีพ

11. ดำเนินการวางแผนการช่วยเหลือเด็ก

12. ส่งเด็กที่ได้ดำเนินการตาม (1) (2) และ (3) แล้ว ให้แก่ครอบครัวหรือนำส่งสถานสงเคราะห์สถานคุ้มครองสวัสดิภาพสถานพัฒนาและฟื้นฟูหรือสถานอื่นใดตามความเหมาะสมกับวัย และสภาพของเด็ก แต่ละคน

13. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน เพื่อหาวิธีป้องกันปัญหาสังคม และวิธีนำส่งเข้ารับการสงเคราะห์มายังบ้านพักเด็กฯ เช่น อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน โรงเรียนสถานศึกษา สถานีตำรวจ อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

14. เมื่อเห็นสมควรอาจขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก

15. ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ปกครองในกรณีที่เด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ

16. จัดโครงการกิจกรรมแก่เด็ก และเยาวชน หรืออาสาสมัครในโครงการต่างๆ ของบ้านพักเด็กฯ เพื่อส่งเสริมความรู้ศักยภาพกลุ่มเป้าหมายและสร้างเครือข่ายในการทำงานให้เกิดความเข้มแข็ง

17. ดำเนินการให้เด็กได้รับการปกป้อง คุ้มครอง และรักษาสิทธิประโยชน์ของเด็กตามกฎหมาย

4.1.5 ลักษณะงานเชิงรับและเชิงรุก

งานเชิงรับ: แก่ไข

1. เป็นศูนย์รับแจ้งเรื่องราว ข่าวสาร ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็ก สตรี ครอบครัว ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน โดยเปิดดำเนินการตลอด 24 ชั่วโมง

2. เป็นศูนย์ประสานงานและบริการให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก สตรี และครอบครัว ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ไม่มีที่พักพิงอาศัยหรือไม่มีผู้ดูแลและรับผิดชอบ

3. ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหา และให้การช่วยเหลือเด็ก สตรี ที่ถูกระทำทารุณกรรมทางร่างกาย ทางเพศ ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ปลัดหลง เร่ร่อน ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย

4. ประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและสตรี อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

5. จัดบริการให้ความรู้แก่ครอบครัว ชุมชน ในเรื่องการดูแลเด็กและการคุ้มครองสวัสดิภาพ

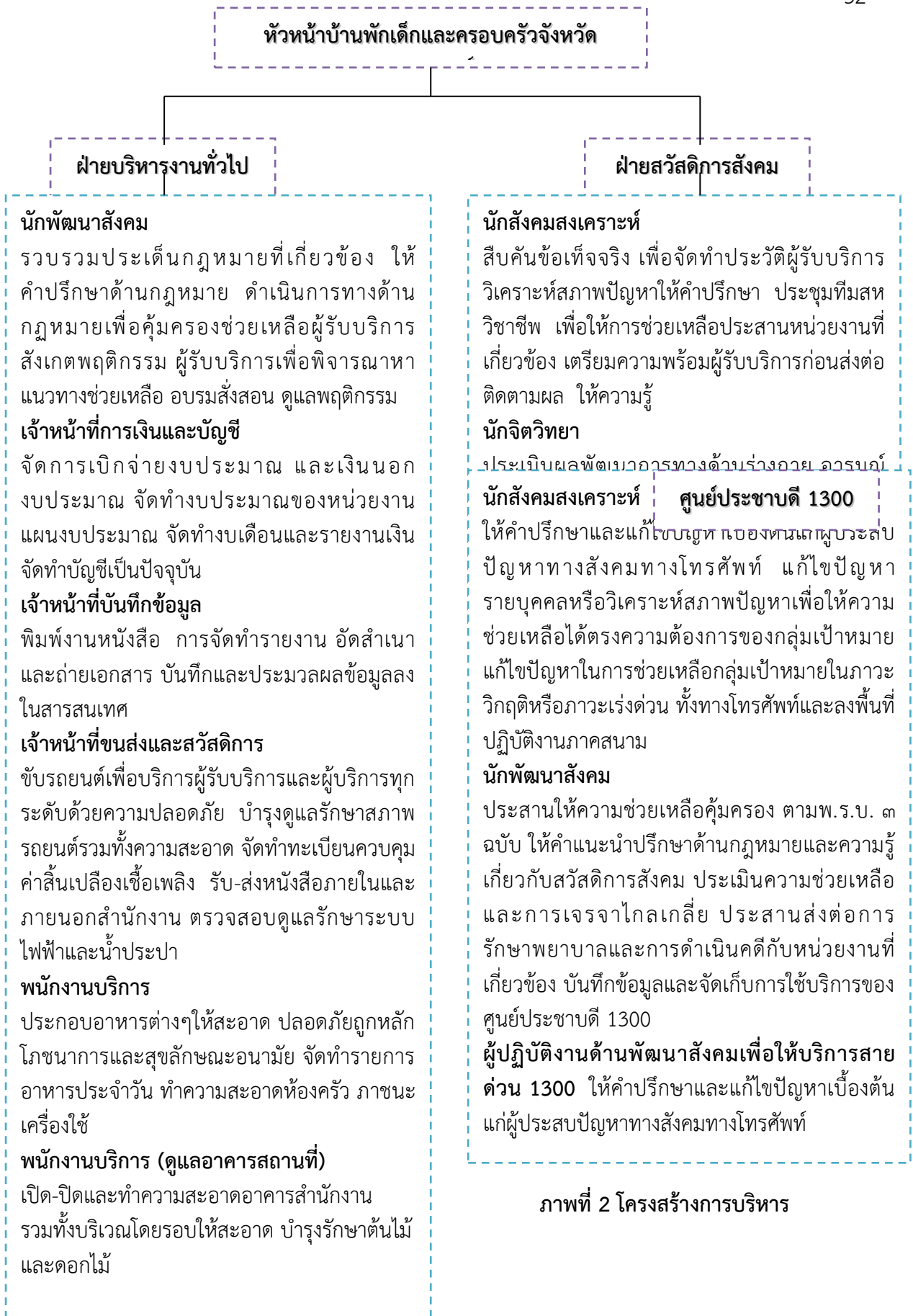
งานเชิงรุก : ป้องกัน

1. ประสานงานสร้างเครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน
2. งานประสานชุมชนและเครือข่าย
3. การให้ความรู้ เสริมสร้างความเข้าใจ และการประชาสัมพันธ์
4. ออกหน่วยเคลื่อนที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. งานประเมินและติดตามผล
6. งานกิจกรรมและโครงการพิเศษ

4.1.6 โครงสร้างการบริหารงาน

โครงสร้างการบริหารงานภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวประกอบไปด้วย 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปและฝ่ายสวัสดิการสังคม

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ประกอบไปด้วย นักพัฒนาสังคม เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล เจ้าหน้าที่ขนส่งและสวัสดิการ พนักงานบริการ พนักงานบริการ (ดูแลอาคารสถานที่)
2. ฝ่ายสวัสดิการสังคม ประกอบไปด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา

4.1.7 สภาพทั่วไปภายในบ้านพักเด็กและครอบครัว

บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ เลขที่ 97/281 หมู่ 2 ต. สะเดียง อ. เมือง จ. เพชรบูรณ์ เช้าบ้านตึก 2 ชั้น 3 ห้องนอนมีห้องน้ำ ห้องครัว มีรั้วกันเป็นสัดส่วน เนื้อที่ประมาณ 100 ตารางวา เป็นสำนักงานและที่พักอาศัยของผู้ใช้บริการ โดยมีการจัดการพื้นที่การใช้งาน ดังนี้

1. บริเวณชั้น 1 เป็นที่สำนักงานฝ่ายสวัสดิการและฝ่ายบริหาร ด้านข้างเป็นบริเวณพักของผู้ใช้บริการโดยมีห้องประกอบอาหาร ห้องครัวอยู่ด้านหลังบ้าน
2. บริเวณชั้นลอย แบ่งเป็นสองส่วน โดยส่วนหน้าเป็นห้องทำงานของหัวหน้าส่วนด้านหลังเป็นศูนย์ประชาสัมพันธ์ 1300 และห้องพักชาย
3. บริเวณชั้น 2 เป็นห้องเจ้าหน้าที่ และห้องพักหญิง
4. มีพื้นที่สนามหญ้าแต่ค่อนข้างใช้ทำกิจกรรมลำบากเนื่องจากมีพื้นที่จำนวนจำกัด
5. การปรับแต่งสภาพแวดล้อมมีการต่อเติมส่วนโรงรถให้เป็นที่พักสำหรับผู้ให้บริการ

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเพชรชมพู ซึ่งอยู่บนถนนสระบุรี – หล่มสัก อาคารสำนักงานเป็นเช่าสองชั้น มีบริเวณสนามหญ้าเป็นที่พักผ่อนและจัดกิจกรรมเป็นที่ตั้งของสำนักงาน

การพัฒนาและทบทวนกระบวนการจัดบริการ ที่เริ่มแต่สร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน ที่เป็นสำนักงานและที่พักอาศัยของผู้รับบริการจึงถือเป็นสิ่งจำเป็นที่หน่วยงานต้องศึกษาออกแบบกระบวนการ และทบทวนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ รวมทั้งเพื่อให้ผู้รับบริการรู้สึกแปลกแยกกับการเข้าพักอาศัย

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปี พ.ศ. 2555 บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีผู้ใช้บริการที่เข้ารับการอุปการะทั้งชายและหญิง มารับเข้ารับการบริการทั้งหมดแล้วจำนวน 239 คน โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 58 คน ปี พ.ศ. 2554 จำนวน 101 คน ปี พ.ศ. 2555 จำนวน 80 คน ซึ่งมีมารับใช้บริการรวมทั้งสิ้น 238 คน

สำหรับผู้เข้ารับบริการอุปการะประจำปี 2553 มารับบริการทั้งสิ้น 58 คน โดยจำแนกตามสภาพปัญหา คือ เด็กถูกทอดทิ้งจำนวน 3 คน เด็กเร่ร่อน 5 คน เด็กที่ ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ 14 คน เด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว 2 คน เด็กถูกทารุณกรรม 2 คน เด็กมีปัญหาความประพฤติ 11 คน เด็กติดเชื่อเอดส์ 1 คน เด็กได้รับผลกระทบจากเอดส์ 1 คน บุตรจากมารดาตั้งครรภ์นอกสมรส 1 คน ครอบครัวแตกแยก 1 คน เด็กและสตรีตั้งครรภ์นอกสมรส 3 คน เด็กและสตรีตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 2 คน สตรีถูกทารุณกรรม 4 คน ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง 1 คน ผู้ประสบปัญหาอื่นๆ 7 คน

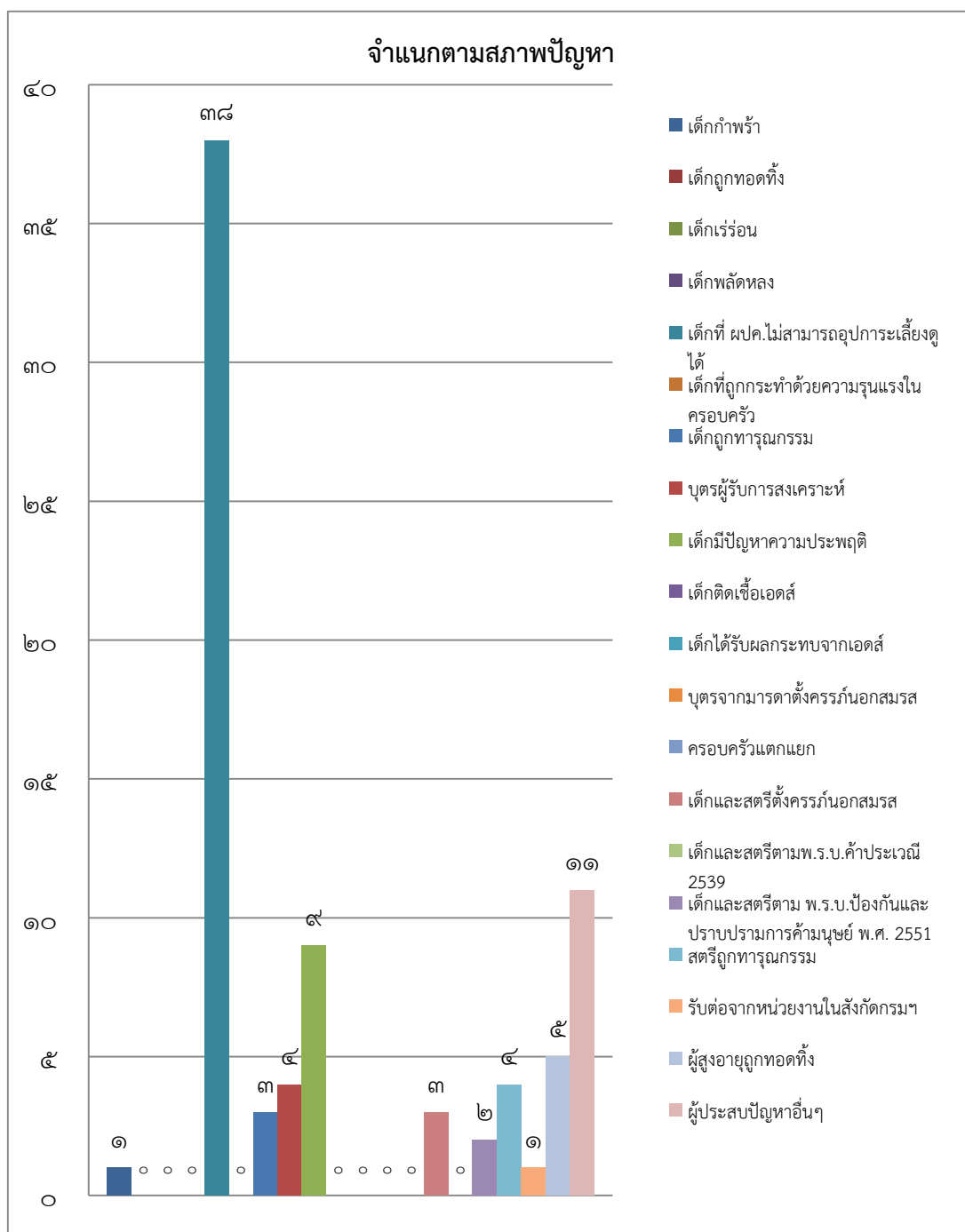
สำหรับผู้เข้ารับบริการอุปการะประจำปี 2554 มารับบริการทั้งสิ้น 101 คน โดยจำแนกตามสภาพปัญหา คือ เด็กกำพร้า 1 คน เด็กถูกทอดทิ้งจำนวน 1 คน เด็กที่ ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ 34 คน เด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว 3 คน เด็กถูกทารุณกรรม 10 คน

บุตรผู้รับการสงเคราะห์ 3 คน เด็กมีปัญหาความประพฤติ 12 คน บุตรจากมารดาตั้งครรภ์นอกสมรส 3 คน ครอบครัวแตกแยก 4 คน เด็กและสตรีตั้งครรภ์นอกสมรส 1 คน เด็กและสตรีตาม พ.ร.บ. ป้องกันปละปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 5 คน สตรีถูกทารุณกรรม 8 คน รับต่อจากหน่วยงานในสังกัดกรมฯ 3 คน ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง 7 คน ผู้ประสบปัญหาอื่นๆ 6 คน

สำหรับผู้เข้ารับบริการอุปการะประจำปี 2555 มารับบริการทั้งสิ้น 80 คน โดยจำแนกตามสภาพปัญหา คือ เด็กกำพร้า 1 คน เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ 38 คน เด็กถูกทารุณกรรม 3 คน บุตรผู้รับการสงเคราะห์ 4 คน เด็กมีปัญหาความประพฤติ 9 คน เด็กและสตรีตั้งครรภ์นอกสมรส 3 คน เด็กและสตรีตาม พ.ร.บ. ป้องกันปละปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 1 คน สตรีถูกทารุณกรรม 4 คน รับต่อจากหน่วยงานในสังกัดกรมฯ 1 คน ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง 5 คน ผู้ประสบปัญหาอื่นๆ 11 คน ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 สถิติผู้ใช้บริการที่เข้ารับการอุปการะ ประจำปีงบประมาณ 2555 ระหว่างเดือน ตุลาคม 2554 – กันยายน 2555 จำนวนทั้งสิ้น 101 ราย โดยแยกตามสภาพปัญหาของผู้ใช้บริการ ดังนี้

ลำดับ	สภาพปัญหา	จำนวนคน/เดือน												ยอดรวม
		ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค.	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	
1	เด็กกำพร้า	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
2	เด็กถูกทอดทิ้ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
3	เด็กเร่ร่อน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
4	เด็กพลัดหลง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
5	เด็กที่ ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้	4	-	8	-	-	6	1	3	-	-	7	9	38
6	เด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
7	เด็กถูกทารุณกรรม	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	3
8	บุตรผู้รับการสงเคราะห์	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	4
9	เด็กมีปัญหาความประพฤติ	-	-	-	-	2	3	-	4	-	-	-	-	9
10	เด็กติดเชื่อเอดส์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
11	เด็กได้รับผลกระทบจากเอดส์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
12	บุตรจากมารดาตั้งครรภ์นอกสมรส	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
13	ครอบครัวแตกแยก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
14	เด็กและสตรีตั้งครรภ์นอกสมรส	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	3
15	เด็กและสตรีตามพ.ร.บ.ค้าประเวณี 253 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
16	เด็กและสตรีตาม พ.ร.บ.ป้องกัน ปละปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
17	สตรีถูกทารุณกรรม	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	4
18	รับต่อจากหน่วยงานในสังกัดกรมฯ	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
19	ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง	2	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	5
20	ผู้ประสบปัญหาอื่นๆ	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	4	2	11
รวมทั้งสิ้น		7	3	9	0	2	13	3	16	3	1	12	12	81

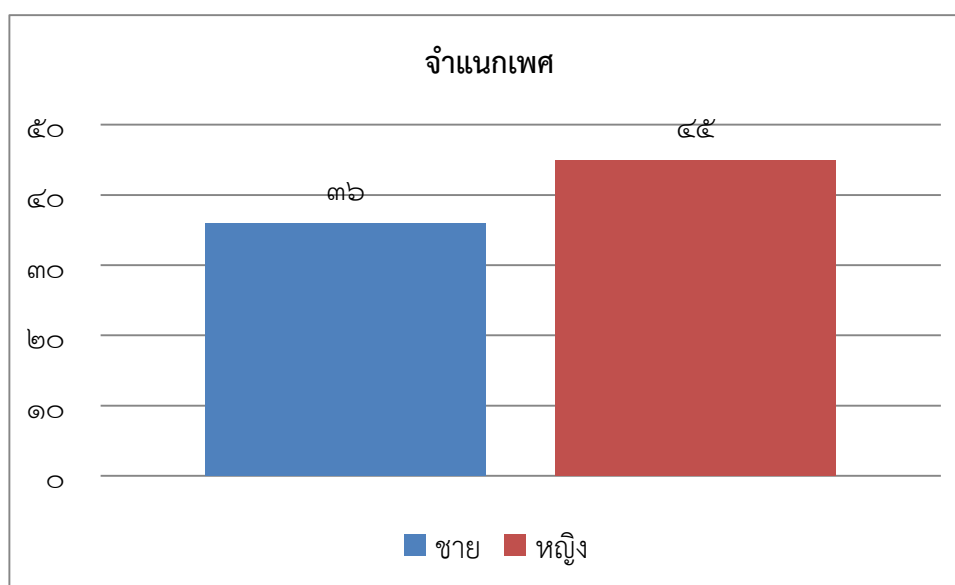
ภาพที่ 3 แผนภูมิจำแนกตามสภาพปัญหา

ที่มา : บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 2 สถิติการให้บริการของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2556

แยกตามเพศของผู้ใช้บริการ

ลำดับ	เพศ	จำนวนคน/เดือน												ยอดรวม
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1	ชาย	2	2	4	-	1	6	1	8	1	1	6	4	36
2	หญิง	5	1	5	-	1	7	2	8	2	-	6	8	45
ผลรวม		7	3	9	0	2	13	3	16	3	1	12	12	81

ภาพที่ 4 แผนภูมิจําแนกตามเพศ

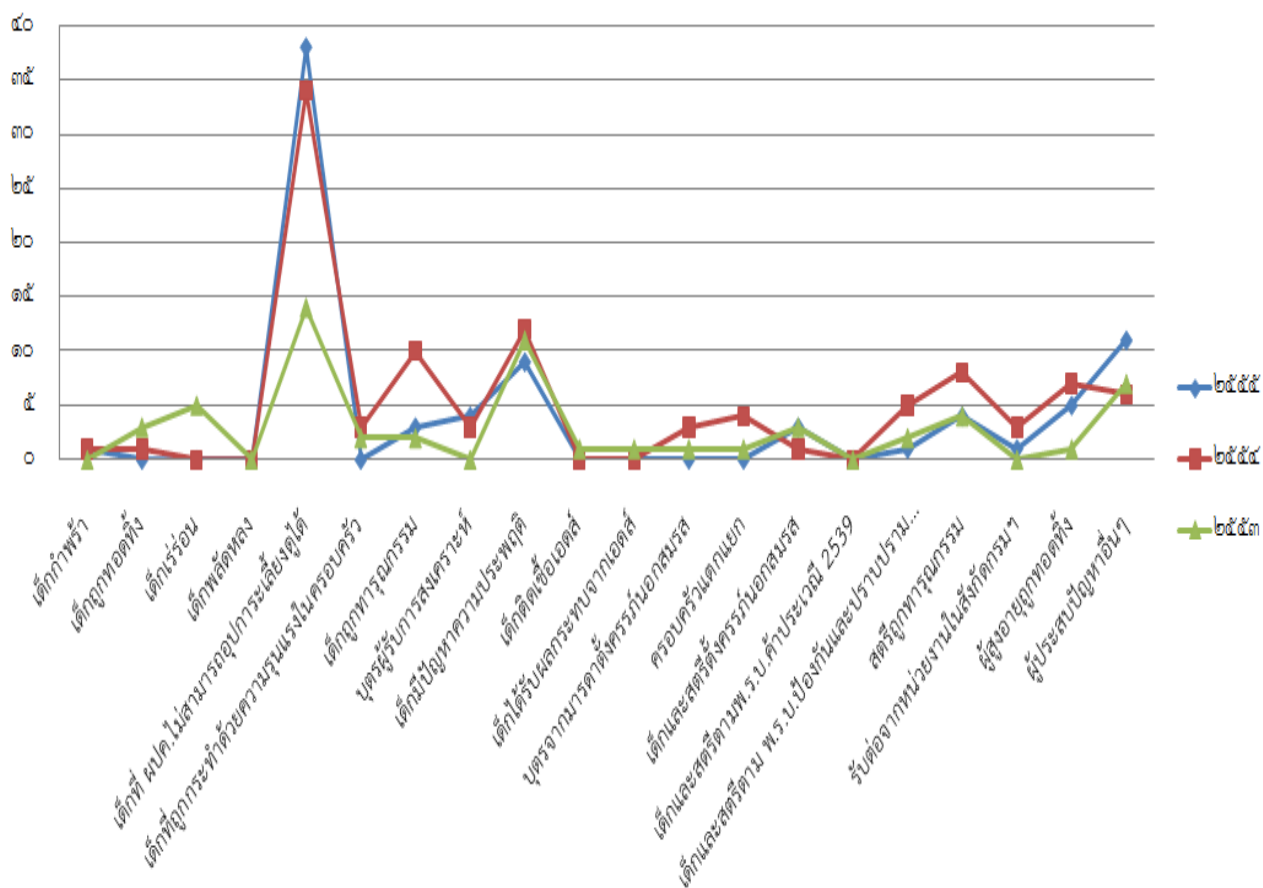
ที่มา : บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 3 สถิติผู้ใช้บริการที่เข้ารับการอุปการะ ตั้งแต่ปี 2553 – 2555 จำนวนทั้งสิ้น 239 ราย โดยแยกตามสภาพปัญหา ดังนี้

ลำดับ	สภาพปัญหา	2555	2554	2553	รวม
1	เด็กกำพร้า	1	1	0	2
2	เด็กถูกทอดทิ้ง	0	1	3	4
3	เด็กเร่ร่อน	0	0	5	5
4	เด็กพลัดหลง	0	0	0	0
5	เด็กที่ ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้	38	34	14	86
6	เด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว	0	3	2	5
7	เด็กถูกทารุณกรรม	3	10	2	15
8	บุตรผู้รับการสงเคราะห์	4	3	0	7
9	เด็กมีปัญหาความประพฤติ	9	12	11	32
10	เด็กติดเชื้อเอดส์	0	0	1	1
11	เด็กได้รับผลกระทบจากเอดส์	0	0	1	1
12	บุตรจากมารดาตั้งครรภ์นอกสมรส	0	3	1	4
13	ครอบครัวแตกแยก	0	4	1	5
14	เด็กและสตรีตั้งครรภ์นอกสมรส	3	1	3	7
15	เด็กและสตรีตามพ.ร.บ.ค้าประเวณี 253 9	0	0	0	0
16	เด็กและสตรีตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	1	5	2	7
17	สตรีถูกทารุณกรรม	4	8	4	16
18	รับต่อจากหน่วยงานในสังกัดกรมฯ	1	3	0	4
19	ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง	5	7	1	13
20	ผู้ประสบปัญหาอื่นๆ	11	6	7	24
รวมทั้งสิ้น		81	101	58	239

ที่มา : บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

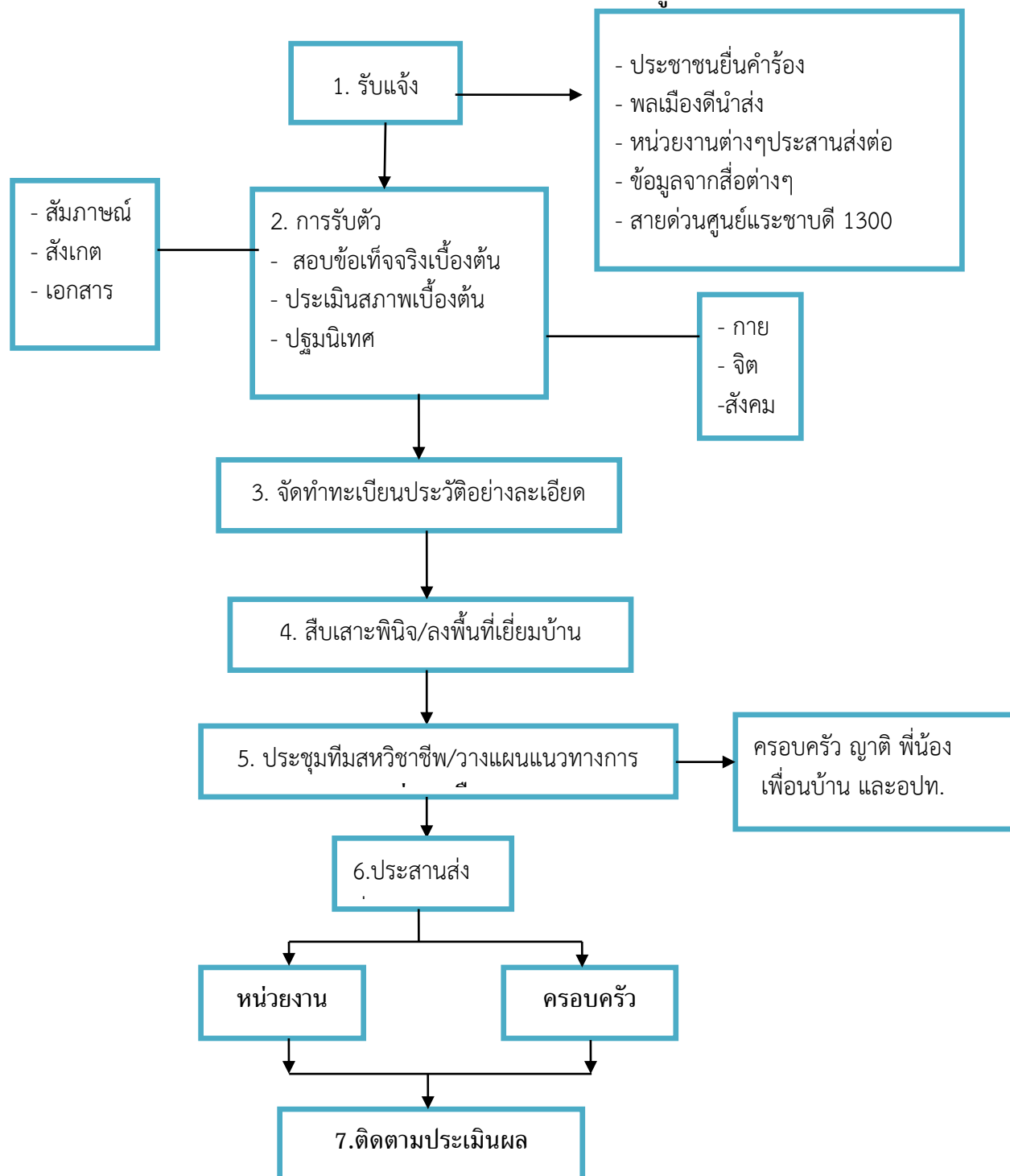
สถิติผู้ใช้บริการที่เข้ารับการอุปการะ
ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๕

ภาพที่ 5 กราฟแสดงสถิติผู้ใช้บริการที่เข้ารับอุปการะ

ที่มา : บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

4.1.8 กระบวนการดำเนินงานของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 6 กระบวนการดำเนินงานของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์
ที่มา : บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

กล่าวโดยสรุปบ้านพักเด็กและครอบครัว เป็นสถานแรกรับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นสถานพักพิงชั่วคราวตามกฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 จัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้ประสบปัญหาสังคมทุกประเภท ทั้งนี้บ้านพักเด็กและครอบครัวได้มีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาโดยครอบคลุมหน้าที่ในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ให้สถานที่พักพิงชั่วคราวสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหา
2. ให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย
3. พัฒนาระบบการคุ้มครอง พัฒนาฟื้นฟู เยียวยาของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งต่อหรือคืนสู่สังคมในรูปแบบทีม สหวิชาชีพ
4. เป็นศูนย์รับแจ้งเรื่องราว ข่าวสาร ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอด 24 ชั่วโมง (ศูนย์ประชาบดี 1300)
5. ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาองค์กรเครือข่ายในการจัดสวัสดิการจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายบูรณาการและปฏิบัติงานร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านสวัสดิการสังคม

4.2 แนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม

จากสถานการณ์การจัดสวัสดิการในบ้านพักเด็กและครอบครัวดังกล่าวข้างต้น ได้เปิดบริการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและบุคคลในครอบครัว เช่น สตรีตั้งครรภ์นอกสมรส เด็กเรื้อรัง เด็กถูกระทำทารุณ เด็กถูกใช้แรงงาน เด็กถูกล่วงละเมิดให้คำประเวณี เด็กมีปัญหาในครอบครัวหรือเดือดร้อนอันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม ไม่มีที่พำนัก และไม่มีผู้รับผิดชอบ เป็นการบรรเทาสภาพปัญหาเบื้องต้นให้กับ ผู้เดือดร้อน ได้ดำเนินการให้ที่พำนัก อาหารและเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน และพิจารณาให้ความช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา เช่น การส่งกลับภูมิลำเนา ติดต่อกฎหมายให้รับกลับไปอุปการะ ส่งเข้ารับบริการในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการดำเนินงานใน 3 ด้าน หลักๆ คือ

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นกับผู้ประสบปัญหาทางสังคม
2. ด้านการให้ความคุ้มครอง ป้องกัน ฟื้นฟูผู้ประสบปัญหา เพื่อส่งต่อหรือกลับคืนสู่สังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้
3. ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ได้แก่ ประเด็นเรื่องสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย กระบวนการยุติธรรม และบริการทั่วไป

4.2.1 ด้านการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพกับผู้ประสบปัญหาทางสังคม

ด้านการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพกับผู้ประสบปัญหาทางสังคม คือ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน เช่น สตรีตั้งครรภ์นอกสมรส ถูกล่วงละเมิดทางเพศ

เด็กเร่ร่อน การถูกทารุณกรรม ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ฯลฯ อันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม ไม่มีที่พักพิง และไม่มีผู้รับผิดชอบ เป็นการบรรเทาสภาพปัญหาเบื้องต้นให้กับผู้ที่เดือดร้อน ได้ดำเนินการให้ที่พักพิง อาหารและเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันและพิจารณาให้ความช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา เช่น การส่งกลับคืนสู่ภูมิลำเนา ติดต่อญาติให้รับกลับไปอุปการะ ส่งเข้ารับบริการในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสม การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพกับผู้ประสบปัญหาทางสังคม ของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งการบริหารออกเป็น 2 ฝ่าย ตามโครงสร้างการบริหารงาน เพื่อดำเนินการช่วยเหลือและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายสวัสดิการสังคม ซึ่งจะดูแลงานบริการบ้านพักฉุกเฉิน และงานสถานแรกรับ

(1) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีหน้าที่คือ

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป เป็นการจัดการด้านการเงินของบ้านพักเด็กและครอบครัว ได้แก่ การเบิกจ่ายงบประมาณค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ จัดสรรงบประมาณ งานการเงิน จัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ รับและส่งหนังสือเข้าออกของบ้านพักเด็กและครอบครัว ดูแลควบคุมการใช้จ่ายยานพาหนะ น้ำมันรถ คนขับรถยนต์ แม่ครัว นักการภารโรง เป็นต้น

“...ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของฝ่ายบริหารงานทั่วไป ส่วนใหญ่ก็จะมีการควบคุมการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนการเบิกจ่ายเงิน รวบรวมโครงการของแต่ละฝ่าย ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด แล้วก็ช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ภารกิจของหน่วยงาน...” (สัมภาษณ์นางสาวขวัญฤทัย บุศย์น้ำเพชร หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (นักพัฒนาสังคม), (8 พฤษภาคม 2557)

(2) ฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่คือ

“...การทำงานของนักพัฒนาสังคมนะคะ จะมีการรับให้คำปรึกษากับผู้ที่เข้ามาใช้บริการ บริการไม่ว่าจะเป็นผู้รับบริการที่โทรเข้ามาผ่านทาง สายด่วนศูนย์ประชาบดี 1300 หรือเข้ามาใช้บริการด้วยตัวเอง เพื่อที่จะหาทางให้การช่วยเหลือในเบื้องต้น จากนั้นก็จะได้นำไปประชุม ทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาก่อนที่จะประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจะมีการติดตามประเมินผลในภายหลังจากการที่ผู้มารับบริการพ้นจากการสงเคราะห์ค่ะ...” (สัมภาษณ์นางสาวขวัญเรือน คำป้อ หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม (นักสังคมสงเคราะห์), (8 พฤษภาคม 2557)

“...การทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติงานนักจิตวิทยา ได้ทำหน้าที่ประเมินผู้รับบริการตามแบบทดสอบพื้นฐาน ประเมินพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ร่างกาย แล้วนำเอาข้อมูลที่ได้จากผู้รับบริการ ไปทำการบันทึกรายงานพฤติกรรม แล้วก็ยังให้คำปรึกษา เฉพาะราย เพื่อหาข้อมูลของสาเหตุเพื่อหาการช่วยเหลือ และยังมีการจัดกิจกรรมฟื้นฟู บำบัด

เยียวยา สภาพจิตใจแก่ผู้รับบริการ...” (สัมภาษณ์นายวิรัช อุตกัณภัย นักสังคมสงเคราะห์ (ปฏิบัติงานนักจิตวิทยา), (8 พฤษภาคม 2557)

ฝ่ายสวัสดิการสังคมแบ่งงานออกเป็น 2 ฝ่าย ประกอบด้วย งานเกี่ยวกับบ้านพักฉุกเฉิน และงานสถานแรกรับ

- ฝ่ายงานบริการบ้านพักฉุกเฉิน คือ การจัดบริการบ้านพักชั่วคราวให้แก่ เด็ก สตรี และคนในครอบครัวที่ประสบปัญหา ความเดือดร้อนเฉพาะหน้า มีนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา ดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

การดำเนินงานบ้านพักฉุกเฉิน

1. ชั้นแรกรับ

- มีการสอบประวัติผู้เดือดร้อนเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหา
- มีให้การดูแลด้านสุขภาพอนามัย เช่น การฝากครรภ์ การรักษาพยาบาล เป็นต้น
- ให้ที่พักอาศัยชั่วคราวและปัจจัยสี่
- เยี่ยมบ้านติดตามครอบครัว

2. ขั้นตอนการปฏิบัติงานระหว่างเข้ารับบริการ

- ให้คำแนะนำปรึกษา
- จัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม
- จัดกิจกรรมบำบัดฟื้นฟูสุขภาพและสุขภาพจิต-จัดกิจกรรมนันทนาการ
- จัดกิจกรรมอาชีพบำบัด
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพ การศึกษานอกระบบ เป็นต้น

3. ขั้นตอนการสิ้นสุดการให้บริการ

- ส่งกลับคืนสู่ครอบครัว ติดตามผลการดำเนินงาน โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ช่วยดำเนินงานต่อ

- ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกรณีครอบครัวไม่ยอมรับ หรือ ไม่มีผู้อุปการะ

- ฝ่ายการดำเนินงานสถานแรกรับ หมายความว่า สถานที่รับไว้อุปการะเป็นการชั่วคราวเพื่อสืบเสาะ พินิจและกำหนดแนวทางในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมตาม พรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานแรกรับ

1. รับเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายไว้ปกครองดูแลชั่วคราว ไม่เกิน ๓ เดือน

2. ค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับสภาวะเด็ก ด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมถึงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กเพื่อรายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะบุคคลแวดล้อมสำคัญของเด็ก รวมทั้งมูลเหตุที่ทำให้เด็กอยู่ในสภาวะที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพและรายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. วินิจฉัยกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการสงเคราะห์ หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพ การค้นหารวบรวมข้อเท็จจริง ต้องวินิจฉัยตามหลักวิชาการสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตวิทยาและกฎหมาย รวมทั้งหลักวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษา เป็นต้น

5. จัดให้มีการตรวจสุขภาพร่างกายตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัย และพัฒนาการเป็นสำคัญ

6. จัดให้อาหารและของใช้ที่จำเป็นตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัย และพัฒนาการเป็นสำคัญ

7. จัดการศึกษา กีฬา และกิจกรรมนันทนาการให้แก่เด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลให้เหมาะสมกับวัยและสภาพเด็กในแต่ละคน ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ

8. ส่งเด็กที่ได้ดำเนินการตาม ข้อ (2) (3) (4) แล้ว ให้แก่ครอบครัวหรือนำส่งสถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือสถานอื่นใดตามความเหมาะสมกับวัยและสภาพของเด็กแต่ละคน

9. เมื่อเห็นสมควรในการปกครองเด็กที่ถูกเลี้ยงดูโดยมิชอบหรือจำเป็นต้องให้การคุ้มครอง อาจขอให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ให้แต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพ

10. ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือผู้ปกครองในกรณีที่เด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ

11. ดำเนินการให้เด็กได้รับการปกป้อง คุ้มครอง และรักษาสิทธิประโยชน์ของเด็กตามกฎหมาย

12. เป็นสถานรับตัวผู้เสียหายชั่วคราวตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีพ.ศ. 2539

13. เป็นสถานแรกรับตาม พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

14. เป็นสถานรับตัวผู้เสียหายชั่วคราวตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

4.2.2 ด้านการให้ความคุ้มครอง ป้องกัน ฟันฟูผู้ประสบปัญหา เพื่อส่งต่อหรือกลับคืนสู่

สังคม

ด้านการให้ความคุ้มครอง ป้องกัน ฟันฟูผู้ประสบปัญหา คือ การบำบัดฟันฟูสมรรถภาพทางกายและจิตใจแก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม โดยให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ในสภาพแวดล้อมของความรักและการยอมรับ เพื่อให้พวกเขามั่นใจว่ายังมีความหวังที่จะใช้ชีวิตอยู่ต่อไปได้อย่างมีความสุข โดยให้พวกเขามีเสรีภาพในการตัดสินใจในสิ่งที่เหมาะสมที่สุดให้กับตัวเอง และยังมีการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของบ้านพักเด็กและครอบครัวฯ ในการออกไปติดตามและเยี่ยมบ้านของผู้ที่ประสบปัญหา เพื่อให้กำลังใจแก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ตรวจเยี่ยม ประเมิน และให้คำปรึกษาตลอดจนให้การคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้

ขั้นที่ 1 ค้นหาข้อเท็จจริง

ขั้นนี้เป็นขั้นแรกของการปฏิบัติงานก่อนการให้การช่วยเหลือ ควรศึกษาหาข้อมูลอย่างละเอียด โดยศึกษาถึงปัจจัยต่างๆของผู้ที่เข้ามารับบริการอย่างละเอียดก่อนที่จะมีการวินิจฉัยและวางแผน จึงลงมือให้ความช่วยเหลือต่อไปโดยมีการสัมภาษณ์เบื้องต้น เพื่อสร้างสัมพันธภาพ สร้างความไว้วางใจให้กับผู้รับบริการมากที่สุด เพื่อให้สามารถได้ข้อมูลสภาพปัญหาเบื้องต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้รับบริการจะมีอยู่ 2 ประเภท คือ ผู้รับบริการลี้ภัยที่จะขอรับคำปรึกษา และ ปฏิเสธการขอรับบริการ ถ้าเป็นเช่นนี้เราจะสามารถใช้วิธีการเน้นย้ำการรักษาความลับ และแสดงความหวังดีเพื่อชี้แจงประโยชน์ของการรับคำปรึกษา

ดังนั้น วิธีการของขั้นตอนนี้คือ การสร้างสัมพันธภาพ และการตกลงบริการ เนื่องจากผู้ใช้บริการยังไม่ยอมเชื่อใจที่จะบอกความต้องการที่จะให้ช่วยเหลือ เพราะฉะนั้นนักสังคมสงเคราะห์จึงต้องใช้ทักษะ การสร้างสัมพันธภาพ เพื่อให้ผู้รับบริการปรึกษารู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวและให้ความร่วมมือต่อกระบวนการให้คำปรึกษานั้นเอง

ขั้นที่ 2 การวินิจฉัยหรือประเมินปัญหา

หลังจากที่ได้ข้อมูลมาแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาวินิจฉัยปัญหาทั้งในด้านจิตใจและสังคม ในการวินิจฉัยทางด้านจิตใจนั้น คือ การประเมินบุคลิกภาพของผู้เข้ารับบริการ โดยพิจารณาจากสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้

- ความสามารถของบุคคล ครอบครัว ชุมชนในการแก้ไขปัญหาของผู้รับบริการ
- พฤติกรรมหรือการกระทำหน้าที่ของบุคคล ครอบครัว ชุมชนทั้งที่ปกติและไม่ปกติ
- ความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัว ชุมชนกับสิ่งแวดล้อมหรือระบบอื่นๆ

ส่วนการวินิจฉัยทางด้านสังคม คือ การประเมินดูสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เช่น การพิจารณาว่าครอบครัวของผู้ประสบปัญหา ตลอดจนเพื่อนบ้านในชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่เป็นอย่างไร ซึ่งต้องนึกถึงความสัมพันธ์ของ ผู้ขอรับบริการที่มีต่อระบบต่างๆ ในสภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อผู้รับบริการ ซึ่งอาจเป็นบุคคล ครอบครัว ชุมชนนั้นด้วย

ถ้าจะให้ได้ดีจำเป็นต้องประเมินปัญหาของบุคคล กลุ่ม ชุมชน ให้ละเอียดรอบคอบและครอบคลุมทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน ได้แก่ ปัจจัยทางจิตใจและสังคม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งจะได้นำมาวางแผนให้ความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้น วิธีการของขั้นตอนนี้ คือ การฟัง เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาได้ระบายความคิด ความรู้สึกที่เป็นปัญหา โดยมีแนวทางการฟังอย่างใส่ใจด้วยการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทางตอบสนอง มองประสานสายตา และการสังเกตจากลักษณะท่าทางพฤติกรรม เช่น ท่านั่ง สีหน้า น้ำเสียง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อวางแผนการฟังจากคำพูดและภาษา

ขั้นที่ 3 การวางแผนให้ความช่วยเหลือ

จากการที่ได้ข้อมูลจากการสำรวจและวิเคราะห์มาอย่างถูกต้องแล้ว จึงมาวางแผนและลงมือให้ความช่วยเหลือต่อไป การวางแผนให้ความช่วยเหลือนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ขอรับบริการเท่านั้น แต่จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรมากกว่า 2 คนขึ้นไป จึงจะมีส่วนโยงใยกันไปถึงระบบต่างๆ เช่น ระบบในครอบครัว ดังนั้นการวางแผนเข้าไปให้ความช่วยเหลือจึงจำเป็นต้องมีการประเมินวินิจฉัยปัญหาต่างๆ อย่างละเอียด รอบครอบ และที่สำคัญที่สุดก็คือไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ที่จะเป็นผู้ลงมือให้ความช่วยเหลือ แต่ต้องดูว่าผู้ขอรับบริการพร้อมใจที่จะมีส่วนร่วมต่อกระบวนการให้ความช่วยเหลือหรือไม่ อย่างไร

ดังนั้น วิธีที่สามารถใช้ในขั้นตอนนี้ คือ การสรุปความ เป็นการรวบรวมสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการปรึกษา และทำให้ผู้เข้ารับการปรึกษาสรุปช่วยให้เห็นภาพได้ชัดเจน เพื่อช่วยในการวางแผนการช่วยเหลือตามลำดับความต้องการได้

ขั้นที่ 4 การลงมือให้ความช่วยเหลือ

โดยการช่วยเหลือปกติแล้วมีเป้าหมายหลักอยู่ 2 เป้าหมาย คือ

- การช่วยเหลือในภาวะรีบด่วนหรือภาวะวิกฤติ
- การช่วยเหลือให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระยะยาว

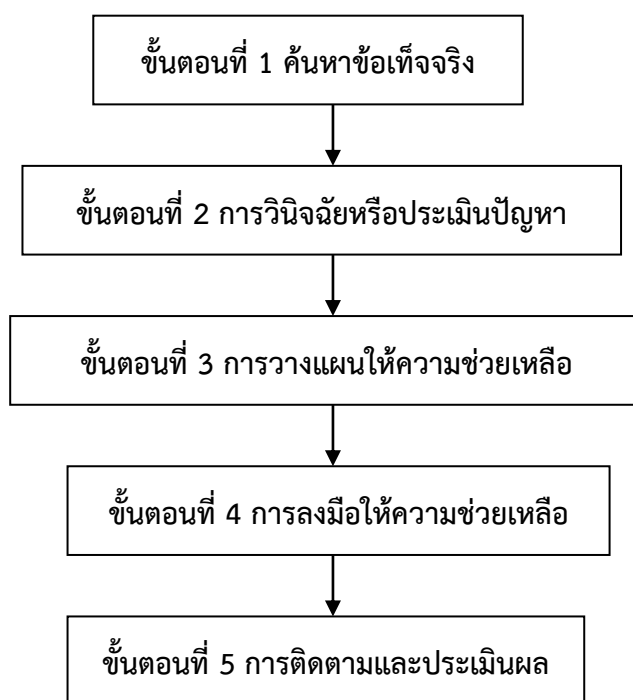
การช่วยเหลือในภาวะรีบด่วนหรือภาวะวิกฤติ เป็นการให้การช่วยเหลือระยะสั้น ภาวะวิกฤติคือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกะทันหัน และเหตุการณ์นั้นมีผลกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรงจนถึงขั้นทำร้ายร่างกาย ในลักษณะเช่นนี้ ต้องหามาตรการให้การให้ความช่วยเหลืออย่างรีบด่วนและรวดเร็ว ต้องประเมินดูว่าเขาจะมีความสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไรบ้าง ต้องให้ผู้บริการรู้จักใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่ตนมีอยู่แล้วแก้ไขปัญหาของตนเองให้ลุล่วงไป

สำหรับการช่วยเหลือให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระยะยาวนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องให้ความช่วยเหลือในกรณีที่เป็น เช่น ต้องคิดว่าบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนนั้นๆจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือพัฒนาขึ้นอย่างไร จะพัฒนาสังคมโดยรวมได้อย่างไร

ขั้นที่ 5 การติดตามและประเมินผล

เมื่อได้ดำเนินการให้การให้ความช่วยเหลือตามกระบวนการแล้ว ขั้นต่อไปนับว่ามีความสำคัญขั้นหนึ่งในการปฏิบัติงาน คือ การติดตามผลเพื่อที่จะดูว่า การให้ความช่วยเหลือมีผลต่อ

ผู้รับบริการหรือไม่อย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้นกับผู้รับบริการหรือไม่ ผู้รับบริการมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่ เช่น การดำเนินชีวิตในครอบครัว หากมีอุปสรรคปัญหาเกิดขึ้น ผู้ให้บริการต้องร่วมมือกับผู้รับบริการ จัดการแก้ไขอุปสรรคนั้น เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้ด้วยตนเอง จนกระทั่งสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด โดยสรุปขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ดังนี้

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการให้ความคุ้มครอง

4.2.3 ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ได้แก่ ประเด็นเรื่องสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย กระบวนการยุติธรรม และบริการทั่วไป

ในประเด็นด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีแนวทางการจัดสวัสดิการให้กับผู้ประสบปัญหาในหลายๆ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษา ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1. ด้านสุขภาพอนามัย
2. ด้านที่อยู่อาศัย
3. ด้านกระบวนการยุติธรรม
4. ด้านการบริการทั่วไป

โดยผู้วิจัยได้ทำการจัดสนทนากลุ่ม และติดตามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันหาแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาแต่ละประเด็น ไว้ดังนี้

1. ด้านสุขภาพอนามัย การหาแนวทางการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยนั้นเป็นการพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพของบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์ในการให้การดูแลเรื่องสุขภาพอนามัย ทั้งสุขภาพทางจิตและทางร่างกาย ให้กับผู้ประสบปัญหาโดยเฉพาะผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ที่ถูกกระทำทั้งทางร่างกายและจิตใจให้มีความปลอดภัยเมื่ออยู่ภายในบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

“สุขภาพอนามัย ก็จะเป็นลักษณะว่าเป็นเงินสงเคราะห์ช่วยเหลือแล้วแต่กรณี ให้คนในครอบครัวของเค้ามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นส่งผลต่อความเป็นอยู่ของเด็ก ก็ให้เขาเป็นค่ารักษาพยาบาล ก็จะมีในเรื่องของอุปกรณ์คนพิการ รถโยก ส่วนใหญ่ก็จะเป็นรถโยก”(ค.1)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 4 ก.ค. 57)

เนื่องจากทางสำนักงานพัฒนาสังคมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นสำนักงานใหญ่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้งบประมาณค่อนข้างเยอะกว่าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์จึงมีการให้ความช่วยเหลือในลักษณะเป็นเงินสงเคราะห์ครอบครัวช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาแล้วแต่กรณีเพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือคนในครอบครัวของผู้ประสบปัญหาเพื่อส่งผลต่อความเป็นอยู่ของผู้ประสบปัญหา และทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มีส่วนช่วยเหลือในเรื่องอุปกรณ์สำหรับคนพิการให้สำหรับบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

“เนื่องจากบ้านพักเด็กฯ เป็นบ้านพักชั่วคราว บ้านพักฉุกเฉินไม่ใช่สถานสงเคราะห์จึงไม่สามารถจะมีพยาบาลประจำได้”(ค.2)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 54)

สำหรับแนวทางการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ คาดว่าน่าจะไม่มีมีการดำเนินการพัฒนาหรือเพิ่มตำแหน่งพยาบาลประจำบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ เนื่องจากบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์นั้นเป็นหน่วยงานที่ให้บริการที่พักในลักษณะบ้านพักฉุกเฉินเท่านั้นซึ่งไม่จำเป็นจะต้องมีพยาบาลประจำ ไม่เหมือนสถานสงเคราะห์จังหวัดต่างๆ ที่มีผู้ป่วยประจำและจำเป็นต้องมีพยาบาลประจำ

“ปัจจุบันบ้านพักเด็กฯทั่วประเทศ โดยนโยบายของสำนักก็ปรับปรุงเรื่องของตำแหน่งนักจิตวิทยา ว่าปกติแล้วเนี่ย นักจิตวิทยาที่มีอยู่จบจิตวิทยามาแค่ 9 หน่วยกิต แต่ปัจจุบันรู้สึกว่าจะทางสำนัก เค้าต้องการจบจิตวิทยาโดยตรง อย่างต่ำต้อง 20-30 หน่วยกิต” (ค.2)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

ในปัจจุบันมีนโยบายจากทางสำนักพัฒนาสังคมในเรื่องการปรับปรุงตำแหน่งนักจิตวิทยาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวทั่วประเทศ จำเป็นต้องมีการศึกษาที่ตรงกับตำแหน่งวิชาชีพโดยตรงเพราะในปัจจุบันนี้ภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีตำแหน่งนักจิตวิทยาที่มีการศึกษาไม่ตรงตามวิชาชีพอย่างชัดเจน

โดยสรุปแนวทางการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยนั้นคาดการณ์ได้ว่าจะมีการพัฒนาในด้านการปรับปรุงตำแหน่งนักจิตวิทยาให้มีการศึกษาที่ตรงตามวิชาชีพ เพื่อการปฏิบัติงานให้มี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนการพัฒนาทางด้านการมีพยาบาลประจำสำหรับการดูแลรักษาผู้ประสบปัญหานั้น คาดว่าไม่น่าจะมีการปรับเปลี่ยน เนื่องจากบ้านพักเด็กเป็นสถานแรกรับชั่วคราวลักษณะบ้านพักฉุกเฉินที่ไม่มีผู้ประสบปัญหาที่ป่วยประจำอยู่ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีพยาบาลประจำบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

2. ด้านที่อยู่อาศัย การหาแนวทางการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยเป็นการเพิ่มพื้นที่อำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้ประสบปัญหาที่ต้องเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์

“ในโอกาสปีงบประมาณ 2558 ประมาณเดือนสิงหาคม บ้านพักเด็กจะได้เปิดบ้านพักฯ ที่สร้างเองเป็นของหน่วยงานที่รับจัดสรรมาจากกรมพัฒนาสังคม ซึ่งจำนวนรับเตียงที่อยู่จะเพิ่มมากขึ้น และการจัดบริเวณบ้าน การจัดห้องแบ่งโซน ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องอะไรต่างๆ จะมีสัดส่วนมากยิ่งขึ้น ห้องทำงานแบ่งแยกชัดเจนกับห้องเคส ปัจจุบันมันยังไม่ชัดเจน เนื่องจากเป็นบ้านเช่ามันอยู่ในพื้นที่จำกัด” (ค.2)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

ที่อยู่อาศัยมีการพัฒนาในส่วนของสำนักงานบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ คือการย้ายสถานที่ตั้งใหม่ไปอยู่ในศูนย์ราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ทางกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจัดสรรมาเพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพราะเนื่องจากปัจจุบันบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้บ้านเช่าเป็นสถานที่และอยู่ห่างจากสำนักงานอื่นซึ่งส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานร่วมกัน ในส่วนของตัวบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์นั้นจะมีการจัดห้องแบ่งโซนพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย มีการจัดบริเวณบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ และมีการแบ่งแยกสัดส่วนห้องทำงานกับห้องผู้ประสบปัญหาอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น และคาดการณ์ว่าในปีงบประมาณ 2558 ประมาณช่วงเดือนสิงหาคม บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์นั้นจะเปิดให้บริการในศูนย์ราชการจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างสมบูรณ์

“ถ้าจะจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้ก็คือ บ้านที่เราอยู่เราอาจจะซ่อมแซมให้ เช่นห้องน้ำอำนวยความสะดวกต่างๆ”

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

ทางเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการส่งเสริมการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ คือการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่ชำรุดทรุดโทรมให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดความสะดวกที่สุดในการอยู่อาศัย

โดยสรุปแนวทางการพัฒนาสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยนั้นทางกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้จัดสรรงบประมาณมายังบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้มีการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยการย้ายสถานที่ตั้งใหม่เข้าไปอยู่ในศูนย์ราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่งผลให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงานร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการขยายพื้นที่บริเวณบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้มีพื้นที่แบ่งแยกสัดส่วนได้อย่างชัดเจน สำหรับการจัดห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ และการทำภารกิจส่วนตัว ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพหรือฝึกอาชีพของผู้ประสบปัญหา

3. ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านกระบวนการยุติธรรมบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้จัดแนวทางในการจัดสวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรมที่มีส่วนในการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรง ให้ได้รับความเป็นธรรมตามสิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์พึงมี โดยมีแนวทางในการจัดการปฏิบัติงานช่วยเหลือ สงเคราะห์ และคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว

“ด้านกระบวนการยุติธรรมเนี่ย บ้านพักเด็กฯไม่มีนิติกรเหมือนของ พมจ.แต่ทางบ้านพักเด็กฯต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย แต่ละตัวที่เราดูอยู่ เพราะว่าเวลาเมื่อมีเคสที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมก็จะรู้แนวทางว่ากระบวนการไปทางไหน รู้ว่าต้องไปแจ้งอะไรก่อนหน้า-หลัง” (ค.2)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

ในด้านการยุติธรรมทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่มีตำแหน่งนิติกรไว้สำหรับให้คำปรึกษาทางกฎหมาย แต่ทางเจ้าหน้าที่ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องรู้ข้อมูลของกฎหมายของแต่ละกรณี สำหรับแก้ไขปัญหาก็ผู้ประสบปัญหาต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทำให้สามารถรู้แนวทางกระบวนการว่าควรจัดการอย่างไรเมื่อมีผู้ประสบปัญหาเกิดขึ้น

“ด้านกระบวนการยุติธรรม ที่ทางศพส.ให้การช่วยเหลือคือให้คำปรึกษาแนะนำอย่างเดียว และส่งต่ออัยการ” (ค.1)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

ทางหน่วยงานศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีส่วนช่วยเหลือในด้านกระบวนการยุติธรรมโดยการให้คำแนะนำปรึกษา หรือส่งต่ออัยการ

“มีนิติกร และก็จะมียกสังคมติดตามคดีอาญา ถ้ากรณีของการค้ามนุษย์ ก็จะมีเป็นกองทุนที่ช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในการค้ามนุษย์ เราก็สามารถทำเรื่องร้องเรียนค่าชดเชยค่าเสียหายให้กับเด็กได้”(ค.1)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

ในกรณีที่นิติกรนั้น จะทำให้บทบาทด้านกระบวนการยุติธรรม มีความว่องไวในการช่วยเหลือให้แก่ผู้ประสบปัญหา การติดตามคดีอาญาต่างๆ รวมถึงจะมีประสิทธิภาพในการใช้กฎหมายพิจารณา คดี และอำนาจในการตรวจสอบในการติดตามคดี รวมถึงยังสามารถใช้กฎหมายเพื่อเรียกร้องค่าชดเชยค่าเสียหายให้กับเด็กและผู้ประสบปัญหาในแต่ละกรณีได้ อย่างรวดเร็ว

“ทางบ้านพักเด็กฯ เคยคุยกับสำนักหลายรอบแล้ว คือเวลาประชุม 77 จังหวัดเนี่ย ก็ได้เสนอไปว่าขอนิติกรไว้บ้านพักเด็กฯ ชักคน ซึ่งทางอธิบดีจะดูโครงสร้างและจะปรับให้ แต่ต้องขึ้นอยู่กับนโยบายส่วนกลาง” (ค.2)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

จากการประชุมบ้านพักเด็กและครอบครัวทุกจังหวัด ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวเพชรบูรณ์ ได้มีการเสนอความคิดเห็นกับสำนักพัฒนาสังคม ในการเพิ่มตำแหน่งนิติกรไว้ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งทางอธิบดีสำนักพัฒนาสังคมนั้นดูโครงสร้างในการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง แต่ในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างนั้นต้องขึ้นอยู่กับนโยบายส่วนราชการกลาง

โดยสรุปด้านกระบวนการยุติธรรม มีแนวทางในการจัดการปฏิบัติงานช่วยเหลือ สงเคราะห์ และคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณแรงในครอบครัว ในประเด็นหลักๆเลยก็คือ เรื่องของนักกฎหมายนิติกร ซึ่งในประเด็นของนักกฎหมายนิติกรนั้นจะเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรม การจัดการปฏิบัติงานช่วยเหลือ สงเคราะห์ ในกับผู้ที่ถูกกระทำทารุณแรงในครอบครัว ในประเด็นเรื่องของนักกฎหมายนิติกรนั้น มีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในด้านการปฏิบัติงานช่วยเหลือ สงเคราะห์ และคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณแรงในครอบครัว ในเรื่องของการให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับในแต่ละกรณีได้อย่างทันที่ และรวดเร็วในการให้การช่วยเหลือ และคุ้มครองผู้ประสบปัญหา

2.4 ด้านการบริการทั่วไป แนวทางการจัดสวัสดิการทางด้านการบริการทั่วไปนั้น ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาที่ติดต่อมาทางศูนย์ขอความช่วยเหลือสายด่วน 1300 รวมทั้งผู้ประสบปัญหาที่มาติดต่อกับทางสำนักงานด้วยตนเอง ทางบ้านพักเด็กจะให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นกรณีไป

“ปัญหาอุปสรรคจะเป็นเรื่องของการรับโทรศัพท์ และในการให้ความช่วยเหลือ และบางพื้นที่อยู่ไกล เราไม่สามารถจะช่วยให้ทันที่ตามทางที่ผู้ประสบปัญหาร้องขอ ตอนนี้เรามีการดำเนินงานโดยประสานยังเครือข่ายหรือผู้นำชุมชน ให้ช่วยเหลือลงพื้นที่ให้ก่อน ว่าจริงแล้วครอบครัวนี้มีปัญหาจริงมั้ย ขอข้อมูลเบื้องต้นกับทางผู้นำ อสม. เทศบาล อบต. เราจะขอความร่วมมือกับเขาก่อน” (ค.1)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

ในส่วนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหา บางที่เป็นพื้นที่ที่อยู่ไกล เราไม่สามารถทำตามกับผู้ประสบปัญหาร้องขอมาทันที ในระยะเวลานี้ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ กำลังดำเนินงานเพื่อพัฒนาการให้ความช่วยเหลือให้เร็วยิ่งขึ้น โดยการดำเนินงานประสานส่งไปยังเครือข่ายผู้นำชุมชน เช่น อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน หน่วยงานเทศบาล และสมาชิก อบต. เพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้น และข้อเท็จจริงของผู้ประสบปัญหา และเพิ่มความรวดเร็วต่อการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหายิ่งขึ้น

“การบริการทั่วไปส่วนมากก็จะเป็นเรื่องเงินสงเคราะห์ต่างๆ ส่งกลับภูมิลำเนาเป็นการบริการให้กับเคสที่บ้านพักเด็กฯ” (ค.1)

(สนทนากลุ่ม, เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์, 4 ก.ค. 57)

ในด้านการบริการทั่วไป ทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลือด้านเงินสงเคราะห์ และในบางกรณีจะช่วยเหลือในเรื่องการส่งกลับภูมิลำเนาแทนเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

โดยสรุปแนวทางการจัดสวัสดิการในด้านการบริการทั่วไปของบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเพชรบูรณ์คาดว่าจะได้รับการพัฒนาในเรื่องการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบปัญหาที่ติดต่อเข้ามาขอความช่วยเหลือกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น รวมไปถึงการให้เงินสงเคราะห์กับผู้ประสบปัญหา และการส่งผู้ประสบปัญหาไปภูมิลำเนาที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์จะพัฒนาการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบปัญหาให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นการดำเนินงานเกี่ยวกับแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว มีการช่วยเหลือที่หลากหลาย แต่ละครณียังขึ้นอยู่กับผู้ที่ประสบปัญหาว่า จะต้องช่วยเหลือในลักษณะใด รูปแบบใดจึงจะเหมาะสม ในส่วนของการบริหารงานในบ้านพักเด็กและครอบครัว จะแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป และ ฝ่ายสวัสดิการสังคม ซึ่งมีเป้าหมายเดียวกันคือดูแลผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่เข้ามาใช้บริการ โดยกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับบริการ ได้แก่ เด็กและเยาวชน คนชรา คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง สตรี ฯลฯ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นสถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว และแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วมในด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นกับผู้ประสบปัญหาสังคม 2) ด้านการให้ความคุ้มครองป้องกัน พื้นผู้ประสบปัญหาเพื่อส่งต่อหรือกลับคืนสู่สังคม 3) ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ได้แก่ ประเด็นเรื่องสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย กระบวนการยุติธรรม และบริการทั่วไป ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คือ เจ้าหน้าที่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนในการจัดสนทนากลุ่มกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งมีข้อสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1.1 สถานการณ์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว

บ้านพักเด็กและครอบครัว เป็นสถานแรกรับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นสถานพักพิงชั่วคราวตามกฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 จัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้ประสบปัญหาสังคมทุกประเภท ทั้งนี้บ้านพักเด็กและครอบครัวได้มีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาโดยครอบคลุมหน้าที่ในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ให้สถานที่พักพิงชั่วคราวสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหา
2. ให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย
3. พัฒนาระบบการคุ้มครอง พื้นฟู เยียวยากลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งต่อหรือคืนสู่สังคมในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ

4. เป็นศูนย์รับแจ้งเรื่องราว ข่าวด่วน ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอด 24 ชั่วโมง (ศูนย์ประชาชนดี 1300)

5. ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาองค์กรเครือข่ายในการจัดสวัสดิการ จัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายบูรณาการและปฏิบัติงานร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านสวัสดิการสังคม

5.1.2 แนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นออกเป็น 3 ด้าน 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นกับผู้ประสบปัญหาทางสังคม พบว่า มีการบรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับ ผู้เดือดร้อน ได้ดำเนินการให้ที่พักพิง อาหารและเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน และพิจารณาการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาในด้านอื่นๆ 2) ด้านการให้ความคุ้มครอง ป้องกัน พื้นผู้ประสบปัญหา โดยวิธีการฟื้นฟู ได้แก่ การให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ในสภาพแวดล้อมของความรักและการยอมรับ พบว่าวิธีการนี้ทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการในบ้านพักเด็กและครอบครัวนั้นมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น มีการกล้าแสดงออก กล้าเข้าสังคม 3) ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ได้แก่ ประเด็นเรื่องสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย กระบวนการยุติธรรม และบริการทั่วไป ได้มีการจัดสวัสดิการดังนี้

สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย โดยประชุมร่วมกับทีมสหวิชาชีพก่อนจะติดต่อประสานงานกับทางโรงพยาบาล หรือสถานพยาบาล แต่ถ้าหากเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ไม่ปกติ ทางหน่วยงานบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ จะดำเนินการติดต่อกับโรงพยาบาลเฉพาะด้านหรือแผนกจิตเวชในการตรวจวัดสติปัญญา เพื่อประเมินผลในการนำไปยังหน่วยงานอื่นต่อไป ส่วนแนวทางการพัฒนานั้นจะมีการพัฒนาในด้านการปรับปรุงตำแหน่งนักจิตวิทยาให้มีการศึกษาที่ตรงตามวิชาชีพ เพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนการพัฒนาทางด้านการมีพยาบาลประจำสำหรับการดูแลรักษาผู้ประสบปัญหานั้น ไม่น่าจะมีการปรับเปลี่ยน เนื่องจากบ้านพักเด็กเป็นสถานแรกรับชั่วคราวลักษณะบ้านพักฉุกเฉินที่ไม่มีผู้ประสบปัญหาที่ป่วยประจำอยู่ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีพยาบาลประจำบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย โดยการจัดที่พักให้เป็นสัดส่วน มีการกำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมทักษะ พัฒนาศักยภาพ รวมถึงการฝึกอาชีพ ส่วนห้องนอนนั้นมีการจัดห้องไว้เป็นสัดส่วนแยกผู้หญิง ผู้ชาย เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำภารกิจส่วนตัว ส่วนแนวทางการพัฒนานั้นทางกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจัดให้มีการพัฒนา โดยการย้ายสถานที่ตั้งใหม่เข้าไปอยู่ในศาลากลางจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่งผลให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว

ในการปฏิบัติงานร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการขยายพื้นที่บริเวณบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ให้มีพื้นที่แบ่งแยกสัดส่วนได้อย่างชัดเจน สำหรับการจัดห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ และการทำภารกิจส่วนตัว ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพหรือฝึกอาชีพของผู้ประสบปัญหา

สวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรม

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดสวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรม คือเมื่อผู้ประสบปัญหาเข้ามาร้องทุกข์จากการถูกระทำความรุนแรง ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ จะทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ และศาล เป็นต้น เพื่อให้การคุ้มครองตามสิทธิและเสรีอย่างเท่าเทียมกันส่วนแนวทางในการพัฒนานั้น ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวเพชรบูรณ์ได้มีการเสนอความคิดเห็นกับสำนักพัฒนาสังคม ในการเพิ่มตำแหน่งนิติกรไว้ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ แต่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง แต่ในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างนั้นต้องขึ้นอยู่กับนโยบายส่วนราชการกลาง

สวัสดิการด้านการบริการทั่วไป

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดสวัสดิการด้านการบริการทั่วไป โดยจัดให้มีศูนย์ประชาบดี 1300 ที่เป็นสวัสดิการเพื่อให้บริการคำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือต่างๆ นอกจากนั้นยังมีการร่วมโครงการต่างๆ กับทางหน่วยงานของจังหวัด ซึ่งได้แก่ โครงการการให้ความรู้เพื่อป้องกันการถูกล่อลวงเพื่อให้ความรู้ คำแนะนำแก่เยาวชนตามสถานศึกษา โครงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้ประชาชน เพื่อแจกสิ่งของสำหรับผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ การมอบเงินสงเคราะห์ให้กับผู้ที่มีรายได้น้อยเพื่อต่อค่าครองชีพ ส่วนแนวทางการพัฒนานั้นทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์จะได้รับการพัฒนาในเรื่องการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบปัญหาที่ติดต่อเข้ามาทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการให้บริการด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปแนวทางการจัดสวัสดิการในด้านการบริการทั่วไปของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์คาดว่าจะได้รับการพัฒนาในเรื่องการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบปัญหาที่ติดต่อเข้ามาขอความช่วยเหลือกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น รวมไปถึงการให้เงินสงเคราะห์กับผู้ประสบปัญหา และการส่งผู้ประสบปัญหาไปกักขังทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์จะพัฒนาการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบปัญหาให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นการดำเนินงานเกี่ยวกับแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัว มีการช่วยเหลือที่หลากหลาย แต่ละกรณีขึ้นอยู่กับผู้ที่ประสบปัญหาว่า จะต้องช่วยเหลือในลักษณะใด รูปแบบใดจึงจะเหมาะสม ในส่วนของการบริหารงานในบ้านพักเด็กและครอบครัว จะแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป และ ฝ่ายสวัสดิการสังคม ซึ่งมีเป้าหมายเดียวกันคือดูแลผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่เข้ามารับบริการ โดยกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับบริการ ได้แก่ เด็กและเยาวชน คนชรา คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง สตรี ฯลฯ

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์การแบ่งหน้าที่การทำงานออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายสวัสดิการสังคม ทางผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าฝ่ายสวัสดิการสังคม และเจาะประเด็นไปที่สถานการณ์และแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของผู้ประสบปัญหาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งจากผลการวิจัยทั้งหมดได้ข้อมูลนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สถานการณ์การจัดสวัสดิการสังคมของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ให้กับผู้ประสบปัญหานั้นมีกระบวนการจัดการการบริการด้านการส่งเสริมความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานในหลายๆด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ (พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์, (2536) ซึ่งได้กล่าวถึงทฤษฎีความพยายามส่งเสริมให้ผู้ประสบปัญหาที่มีมาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานที่ดีขึ้น มีและมั่นคง โดยครอบคลุมการบริการกับบุคคลและชุมชนในลักษณะการพัฒนาสังคม และการเสริมสร้างให้ผู้ประสบปัญหาสามารถเผชิญกับสภาพปัญหาทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการพยายามขจัดสถานะที่พึ่งตนเองไม่ได้ของผู้ประสบปัญหาให้หมดไป เห็นว่าในเรื่องของการจัดสวัสดิการทุกคนมีสิทธิที่เท่าเทียมกันในสังคม และความที่จะได้รับการบริการขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน การสอดคล้องกับงานของ วันทนี วาสิกะสิน,(2536) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม เพราะคำว่าสวัสดิภาพมีความหมายในแง่การกินดีอยู่ดี (Social well-being) ของทุกคนไม่เฉพาะผู้ยากไร้เท่านั้นคนทุกคนเกิดมาในโลกนี้ ตามปรัชญาสากลขององค์การสหประชาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชนกำหนดว่า คนทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนอง ในความต้องการขั้นพื้นฐานอันเป็นสิทธิที่ทุกคนต้องได้รับ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดบริการต่างๆ ไว้ให้ และความต้องการขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชน โดยจะให้ประชาชนได้มีงานทำ เพื่อมีงานทำ เพื่อมีเงินสำหรับซื้อเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคในปัจจุบันขั้นพื้นฐาน ที่รัฐจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัย ให้ประชาชน โดยจัดให้ประชาชนได้มีงานทำเงินสำหรับซื้อเสื้อผ้าที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค จัดให้มีสถานภาพพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ไม่ว่าประชาชนคนนั้นจะอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ หรือในชนบทที่ห่างไกล

5.2.2 แนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหาในบ้านพักเด็กและครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม

แนวทางการจัดสวัสดิการของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับนโยบายของส่วนกลาง จะไม่สามารถดำเนินการพัฒนาสวัสดิการร่วมกันหน่วยงานอื่นได้ทันที แต่ปัจจุบันสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยได้มีการพัฒนาสวัสดิการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลาง โดยการย้ายสถานที่ตั้งบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ เข้ามาในศาลากลางจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้มีสถานที่ที่กว้างขวาง มีการจัดแบ่งห้องพักของผู้ประสบปัญหาออกเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน และสะดวกในการติดต่อประสานงานส่งต่อผู้ประสบปัญหากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการจัดสรรงบประมาณการจัดสวัสดิการภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้ง 4 ด้านเพิ่มขึ้นเนื่องจากภารกิจของหน่วยงานอื่น

ที่เกี่ยวข้องมีมาก ผู้ประสบปัญหาส่วนใหญ่จึงมีความจำเป็นต้องมาขอความช่วยเหลือที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

2. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการปรับโครงสร้างการทำงานของเจ้าหน้าที่ให้มีตำแหน่งนิติกรเพิ่มขึ้น เพื่อให้กระบวนการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาด้านกฎหมายได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วในการลงพื้นที่ปัญหาตรวจสอบ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้เกิดการจัดสวัสดิการในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ควรมีการศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดสวัสดิการของแต่ละด้านให้ชัดเจน

2. ควรมีการศึกษาฝ่ายบริหารงานในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในการติดต่อประสานงานหรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการให้ผู้ประสบปัญหาอย่างไร

บรรณานุกรม

- กาญจน์ชนิตา เปเรียนเพชร. (2555) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัว
ต่อผู้ประสบปัญหาทางสังคม. เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
- จรัส เหลืองศรีสกุล. (2549) ยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง
อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร. สำนักงานวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- ชลีรัตน์ แสงสุวรรณ. (2548) **ลักษณะการประสานงานเพื่อคุ้มครองเด็กในจังหวัดศรีสะเกษ**.
ศรีสะเกษ : เอ.พี. กราฟิคดีไซน์
- ณัฐสินี ปพนไววัฒน์. (2553) **การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม**. สำนักงานวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏจันทรเกษม
- ดวงฤดี เวโรจน์วานิช. (2548) **การจัดสวัสดิการพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย**. สาขาการ
จัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง.
กรุงเทพมหานคร: 598 Print.
- บุหพันธ์ ทองกลีบ. (2550) **บทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร**.
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พูนพร ศีสะอาด. (2534) **สวัสดิการสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะ
สังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์. (2536) **พัฒนาการแนวคิดที่ว่าด้วยสวัสดิการสังคม**. ในยุทธศาสตร์เชิงรุก
เพื่องานสวัสดิการสังคม. รายงานการประชุมทางวิชาการสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ประจำปี
2535.
- มาริสสา ภูเพ็ชร. (2536) **การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและหลักการของนโยบายสังคม**. (อัดสำเนา)
- ยุพา วงศ์ไชย และกิติพัฒน์ นนทปัทมกุล. (2536) **รายงานวิจัยเอกสารเรื่องระบบสวัสดิการใน
ประเทศไทย: ข้อเสนอแนะต่อสภาสตรีแห่งชาติ**.
- ยุพิน ตันตุลา. (2550) **สภาพการจัดสวัสดิการสังคมที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาในเขต
พื้นที่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- วันทนา ชันเทศ. (2548) **การจัดสวัสดิการสังคมด้านการพัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วน
ตำบลใน จังหวัดนครปฐม**. สำนักงานวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครปฐม
- วันทนี วาสิกะสิน. (2536) **สวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์**. วารสารสมาคมเศรษฐศาสตร์
วิไลวัฒน์ ฤกษ์เกษม. (2529) **รูปแบบระเบียบนโยบาย**. กรุงเทพมหานคร : สื่อสารมวลชน
- วิจิตร ระวังวงศ์. (2532) **อนาคตของสวัสดิการสังคมในประเทศไทย**. เอกสารประกอบการสนทนา
ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2543) **ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. (2547) กระบวนการให้สวัสดิการสังคมเชิงคุณภาพด้านเด็กกับความ
มั่นคงของมนุษย์. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์
 เสาวลักษณ์ รอดสมัย. (2549) **แนวทางการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับพนักงานศูนย์ไปรษณีย์**
หลักสี่ที่ปฏิบัติเป็นกะ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลเกี่ยวกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ .[ออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.phetchabunshelter.go.th>. (วันที่ค้นข้อมูล : 19 กันยายน 2556).

สิทธิมนุษยชน .[ออนไลน์]. แหล่งที่มา

http://vichakarn.triamudom.ac.th/comtech/studentproject/final54/825socialthai/civics/civics_unit9.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 19 กันยายน 2556).

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ .[ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.m-society.go.th/aboutmso.php>. (วันที่ค้นข้อมูล : 19 กันยายน 2556).

ศูนย์ข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว .[ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.violence.in.th/publicweb/pdf%5C%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B217.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล : 3 ตุลาคม 2556)

สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน .[ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<https://sites.google.com/site/chirapan601/4-payha-kar-lameid-siththi-mnusy-chn>
 (วันที่ค้นข้อมูล : 3 ตุลาคม 2556)

การสัมภาษณ์

นางสาวขวัญเรือน คำป้อ. 4 กรกฎาคม 2557. กระบวนการและแนวทางการพัฒนาสวัสดิการของผู้
 ประสบปัญหาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์.

นายวิรัช อุตกันภัย. 4 กรกฎาคม 2557. กระบวนการและแนวทางการพัฒนาสวัสดิการของผู้ประสบ
 ปัญหาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์.

นางแก้วใจ แสงสิทธิ์. 4 กรกฎาคม 2557. กระบวนการและแนวทางการพัฒนาสวัสดิการของผู้ประสบ
 ปัญหาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์.

นางสาวณัฐริกา ชมปรีดา. 4 กรกฎาคม 2557. กระบวนการและแนวทางการพัฒนาสวัสดิการของผู้
 ประสบปัญหาภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รูปภาพ

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

ภาคผนวก ข

บรรยายการสัมภาษณ์ สันทนากรุ่ม

ภาพที่ 1 บรรยากาศการสัมภาษณ์

ภาพที่ 2 ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ค
แนวคำถาม

แบบสัมภาษณ์ในการศึกษา

แนวสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานสวัสดิการบ้านพักเด็กและครอบครัว

1. หน้าที่ของหน่วยงานบ้านพักเด็กและครอบครัวคืออะไร
2. กระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหา ตั้งแต่เริ่มจนจบกระบวนการ
3. การจัดสวัสดิการในบ้านพักเด็กและครอบครัวมีอะไรบ้าง
4. บ้านพักเด็กและครอบครัว มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลผู้ประสบปัญหาหลังการช่วยเหลือหรือไม่

5. สวัสดิการด้านไหนที่คุณคิดว่าเป็นประเด็นสำคัญสำหรับผู้ประสบปัญหา
6. บ้านพักเด็กและครอบครัวมีการจัดสวัสดิการ ก็ประเภท อะไรบ้าง
7. การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยมีหรือไม่ อย่างไร
8. การจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยมีหรือไม่ อย่างไร
9. การจัดสวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรมมีหรือไม่ อย่างไร
10. การจัดสวัสดิการด้านการบริการทั่วไปมีหรือไม่ อย่างไร

แนวคำถามจัดสนทนากลุ่ม

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์

1. บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยอย่างไร
2. บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยอย่างไร
3. บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดสวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างไร
4. บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดสวัสดิการด้านการบริการทั่วไปอย่างไร

ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์

1. ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์มีการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยกับบ้านพักเด็กฯ อย่างไร
2. ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์มีการให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัยกับบ้านพักเด็กฯ อย่างไร
3. ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์มีการให้ความช่วยเหลือด้านกระบวนการยุติธรรมกับบ้านพักเด็กฯ อย่างไร
4. ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์มีการให้ความช่วยเหลือด้านการบริการทั่วไปกับบ้านพักเด็กฯ อย่างไร

สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์

1. สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยกับบ้านพักเด็กฯ อย่างไร
2. สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัยกับบ้านพักเด็กฯ อย่างไร
3. สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการให้ความช่วยเหลือด้านกระบวนการยุติธรรมกับบ้านพักเด็กฯ อย่างไร
4. สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการให้ความช่วยเหลือด้านการบริการทั่วไปกับบ้านพักเด็กฯ อย่างไร

*** (พร้อมถามถึงปัญหาและความต้องการเพิ่มเติม)